

Sak: 23/1645

5.11.2024

Høringsnotat - endringer av sentralbankloven

Innhold

1	Innledning.....	4
2	Sentralbankloven kapittel 1 og Norges Banks rolle som forvalter av SPU	6
2.1	Innledning og bakgrunn.....	6
2.2	Gjeldende rett.....	6
2.2.1	Sentralbankloven	6
2.2.2	Lov om Statens pensjonsfond.....	10
2.3	Departementets vurderinger og forslag	10
3	Sentralbankloven § 2-13 første ledd.....	16
4	Styrking av regelverket for tilsynet med Norges Banks virksomhet	19
4.1	Innledning og bakgrunn.....	19
4.2	Gjeldende rett.....	20
4.3	Departementets vurderinger og forslag	21
4.3.1	Utsatt offentlig innsyn for dokumenter i tilsynssaker	21
4.3.2	Om hovedstyrets adgang til å delta i representantskapets møter	22
4.3.3	Helhetlig tilsynsrapport – hovedstyrets kommentarer	23
5	Avgrensning av personkrets – Norges Banks styrende organer	23
5.1	Innledning og bakgrunn.....	23
5.2	Gjeldende rett.....	24
5.3	Departementets vurderinger.....	25
6	Kreditt til staten for likviditetsformål - beredskap	30
6.1	Innledning og bakgrunn.....	30
6.2	Gjeldende rett.....	30
6.3	Departementets vurderinger og forslag	30
7	Behov for opplysninger fra Folkeregisteret	32
7.1	Innledning og bakgrunn.....	32
7.2	Gjeldende rett.....	33

7.3	Departementets vurderinger og forslag	33
8	Etikkrådets taushetsplikt.....	34
8.1	Innledning og bakgrunn.....	34
8.2	Gjeldende rett.....	35
8.2.1	Etikkrådets taushetsplikt etter sentralbankloven og forvaltningsloven.....	35
8.2.2	Etikkrådet og offentleglova	36
8.3	Nærmere om Etikkrådets virksomhet	37
8.3.1	Etikkrådets virksomhet og taushetsplikten i sentralbankloven	37
8.3.2	Etikkrådets virksomhet og offentleglova	39
8.4	Departementets vurderinger og forslag	39
9	Administrative og økonomiske konsekvenser	42
9.1	Forslagene omhandlet i punktene 2-6.....	42
9.2	Forslaget omhandlet i punkt 7 (Etikkrådet for SPU)	42
10	Forslag til lov- og forskriftsendringer	43

1 INNLEDNING

Norges Bank er ved siden av å være landets sentralbank, delegert oppgaven med å forvalte Statens pensjonsfond utland (SPU). Det er viktig å skille bankens rolle som sentralbank fra rollen som forvalter av SPU. Norges Bank har stor grad av uavhengighet i rollen som sentralbank (pengepolitikk og finansiell stabilitet). For forvaltningen av SPU gjelder derimot de alminnelige forvaltningsrettslige reglene om instruksjonsadgang. Skillet mellom rollen som sentralbank og rollen som forvalter av SPU har også betydning for hvilken plikt banken har til å informere departementet om saker innenfor de nevnte virkeområdene.

Gjeldende sentralbanklov trådte i kraft 1. januar 2020. Hovedstyret ansatte våren 2020 ny daglig leder av NBIM. I prosessen som ledet frem til ansettelsen, var det en offentlig debatt om mulige interessekonflikter som hovedstyrets valg av leder kunne medføre. Spørsmål om prosedyrene for departementets involvering i ansettelsesprosessen ble også reist i debatten. Gjennom en [rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap](#) ble ansettelsesprosessen behandlet i Stortinget. Et sentralt rettslig spørsmål var om og eventuelt i hvilken grad departementet har rett til å instruere Norges Bank i ansettelsen innenfor rammen av sentralbankloven § 2-13 første ledd. Også spørsmålet om bankens informasjonsplikt overfor departementet i henhold til sentralbankloven § 1-6 var tema i Stortingets behandling av saken, herunder om informasjonsplikten eventuelt var brutt. Debatten avdekket dessuten en viss usikkerhet om sentralbankens uavhengighet i sentralbankvirksomheten også gjelder for bankens forvaltning av SPU og oppgaven med å ansette daglig leder for forvaltningen av fondet i henhold til sentralbankloven § 2-13. I sentralbankvirksomheten har regjeringen adgang til å instruere Norges Bank bare i ekstraordinære situasjoner, jf. § 1-4 annet ledd.

Finanskomiteen uttalte i [Innst. 398 S \(2019-2020\)](#) at regjeringen bør vurdere om sentralbankloven § 1-6 bør presiseres for å skape klarhet i hva Norges Bank må informere departementet om. Komiteen påpekte at en avgrensning av § 1-6 om «saker av viktighet» til bare å omhandle pengepolitiske saker e.l. vil fremstå som å være i motstrid til ordlyden i en paragraf som er helt generelt utformet og står i lovkapittelet om «Alminnelige bestemmelser». Komiteen la til grunn at regjeringen følger dette opp på egnet måte og kommer tilbake til Stortinget med en vurdering av dette. I [fondsmeldingen for 2021](#) uttalte Finansdepartementet at departementet følger opp finanskomiteens merknad og kommer tilbake til Stortinget når saken er ferdig utredet.

Departementet mener en slik klargjøring bør gjøres ved at § 1-11 i lov 21. juni 2019 nr. 31 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) endres slik at det fremgår av bestemmelsen hvilke bestemmelser i lovens kapittel 1 som *ikke* gjelder for Norges Banks forvaltning av SPU, herunder ved ansettelse av daglig leder for forvaltningen av SPU (del 2 i høringsnotatet). Med omtalen av prosess i høringsnotatets del 3 følger departementet opp uttalelser fra finanskomiteen i [Innst. 398 S \(2019-2010\)](#) om behovet for en klargjøring av regelverket etter prosessen med ansettelse av daglig leder av bankens forvaltning av SPU i 2020.

Departementet foreslår i dette høringsnotatet også enkelte andre endringer i sentralbankloven:

- Sentralbankloven § 2-18 fjerde ledd og § 4-1 fjerde ledd bokstav f foreslås endret med sikte på å styrke regelverket for tilsynet med Norges Bank. (Del 4 i høringsnotatet).
- Det foreslås enkelte endringer i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd om hvem som ikke kan være medlemmer av Norges Banks hovedstyre, Norges Banks komite for pengepolitikk og finansiell stabilitet, og Norges Banks representantskap. Høringsforslaget er del av departementets oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak 13. juni 2022, jf. Innst. 353 S (2021–2022). (Del 5 i høringsnotatet).
- Det foreslås et unntak fra forbudet i sentralbankloven § 3-8 første punktum om at Norges Bank ikke kan yte kreditt direkte til staten, slik at staten for beredskapsformål kan pålegge Norges Bank å yte kreditt til staten innenfor rammen av lov om Statens pensjonsfond § 7 tredje ledd annet og tredje punktum. (Del 6 i høringsnotatet).
- Det foreslås endringer i sentralbankloven § 5-3 annet og tredje ledd slik at departementet kan gi Norges Bank adgang til å kreve inn opplysninger fra Folkeregisteret når det er nødvendig for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver banken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. (Del 7 i høringsnotatet).
- Det foreslås at taushetsplikten for Etikkrådet innsnevres til slik den var før sentralbankloven av 2019, samtidig som det åpnes for at Etikkrådet kan unnta dokumenter i selskapsvurderingssaker fra innsyn etter offentleglova. Dette gjøres for å styrke Etikkrådets muligheter til å innhente nødvendig informasjon i sine selskapsundersøkelser og til å kunne offentliggjøre sine tilrådinger for allmennheten. (Del 8 i høringsnotatet).

En nærmere redegjørelse følger i kapitlene nedenfor.

2 SENTRALBANKLOVEN KAPITTEL 1 OG NORGES BANKS ROLLE SOM FORVALTER AV SPU

2.1 Innledning og bakgrunn

Gjeldende sentralbanklov trådte i kraft 1. januar 2020.¹ Norges Banks hovedstyre ansatte våren 2020 ny daglig leder av NBIM. Gjennom en [rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap](#) ble ansettelsesprosessen behandlet i Stortinget. Under Stortingets behandling, men også i den offentlige debatten om saken, ble det reist spørsmål om banken under ansettelsen hadde brutt plikten til å informere departementet om saker av viktighet etter sentralbankloven § 1-6.

[Departementets forståelse, som ble uttrykt til Stortinget](#) før finanskomiteen la frem sin innstilling til representantskapets rapport, er at sentralbankloven § 1-6 ikke gjelder for Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland (SPU), heller ikke for oppgaven med å ansette daglig leder av bankens forvaltning av SPU. Informasjonspliktene som gjelder for forvaltningen av SPU har ofte en lavere terskel enn det som gjelder for sentralbankvirksomheten, og pliktene er i all hovedsak presisert i departementets forvaltningsmandat til Norges Bank.

I finanskomiteens innstilling, [Innst. 398 S \(2019-2020\)](#), uttalte en samlet finanskomité – med senere tilslutning fra et samlet storting² – at den mente regjeringen bør se nærmere på om sentralbankloven § 1-6 bør presiseres for å skape samsvar mellom Norges Bank forventninger om hva banken skal informere om, og de forventningene som kan ligge hos regjering og storting. Komiteen påpekte at «en avgrensning av § 1-6 om «saker av viktighet» til bare å omhandle pengepolitiske saker e.l. vil fremstå som å være motstrid til ordlyden i en paragraf som er helt generelt utformet og står under kapitlet om «Alminnelige bestemmelser».» Komiteen uttalte videre at den la til grunn at regjeringen ville følge dette opp på egnet måte og komme tilbake til Stortinget med en vurdering av dette, herunder en vurdering av om ordlyden bør presiseres nærmere. I [fondsmeldingen for 2021](#) uttalte Finansdepartementet at det ville følge opp nevnte merknad fra komiteen.

2.2 Gjeldende rett

2.2.1 Sentralbankloven

Sentralbankloven § 1-2 første ledd angir at formålet for sentralbankvirksomheten er å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et

---

¹ Lovforslaget, Prop. 97 L (2018-2019), bygget på sentralbanklovutvalgets utredning NOU 2017: 13 Ny sentralbanklov. Organisering av Norges Bank og Statens pensjonsfond utland. Sentrale spørsmål i utredningen, herunder spørsmålet om forvaltningen av SPU skulle skilles ut av Norges Bank, ble drøftet i Meld. St. 7 (2018-2019) Om ny sentralbanklov.

² 5. november 2020 gjennomførte Stortinget [plenumsdebatt og votering](#) av finanskomiteens innstilling (vedtak i samsvar med innstillingen: representantskapets brev vedlegges protokollen).

effektivt og sikkert betalingssystem. Det følger av paragrafens annet ledd at sentralbanken skal bidra til høy og stabil produksjon og sysselsetting.

Sentralbankloven § 1-3 omhandler oppgaver som sorterer under sentralbankvirksomheten, jf. § 1-2. Det følger av paragrafen at Norges Bank

- skal være den utøvende og rådgivende myndigheten i pengepolitikken (første ledd),
- skal ha utøvende og rådgivende myndighet i arbeidet for finansiell stabilitet (annet ledd),
- skal utstede pengesedler og mynter, legge til rette for det sentrale oppgjørssystemet og overvåke betalingssystemet (tredje ledd),
- kan ta imot innskudd fra og yte kreditt til banker og andre foretak i finansiell sektor. Banken kan handle i finansmarkedene og utføre alle former for finansielle tjenester (fjerde ledd),
- eier landets offisielle valutareserver, og skal sørge for en effektiv og forsvarlig forvaltning av reservene (femte ledd) og
- kan ellers sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank (sjette ledd).

Sentralbankloven § 1-4 første ledd gir Kongen i statsråd (regjeringen) myndighet til å treffe vedtak om målene for sentralbankvirksomheten, jf. § 1-2 om formålet for sentralbankvirksomheten og § 1-3 om sentralbankvirksomheten. Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget.

Samme paragraf annet ledd avgrenser regjeringens myndighet til å instruere Norges Bank i dens virksomhet etter sentralbankloven, jf. § 1-3, til ekstraordinære situasjoner. Det fremgår av forarbeidene at henvisningen til § 1-3 ikke er uttømmende, da det uttrykkes at oppregningen i § 1-3 utgjør kjerneområdet for vernet mot instruksjon.

I de tilfeller der banken har kompetanse direkte på grunnlag av annen lovgivning eller etter delegasjon, eller der sentralbankloven legger kompetanse til Kongen, vil det gjelde alminnelig forvaltningsrettslig instruksjonsadgang så fremt lovgrunnlaget ikke fastsetter noe annet.

Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget så snart som mulig.

Regjeringens kompetanse etter § 1-4 første og annet ledd kan ikke delegeres.

Videre følger det av forarbeidene til både 1985-loven og 2019-loven at den spesielle instruksjonsordningen også gjelder bankens såkalte egenforvaltning. Begrepet egenforvaltning brukes flere steder i forarbeidene til sentralbanklovene. Ryssdal-utvalget, som utredet sentralbankloven av 1985, omtaler begrepet i tilknytning til en drøftelse av medinnflytelse for bankens ansatte, jf. følgende sitat fra NOU 1983: 39 (side 210): «Representasjonsretten gjelder bare saker som angår bankens egenforvaltning, dvs. personal- og økonomiforvaltning, organisasjonsspørsmål o.l.»

Virkeområdet for bestemmelsen omfatter ikke forvaltningen av SPU. (Departementets kompetansegrunnlag for forvaltningen av SPU følger av lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 3 annet ledd og § 10 første ledd og Norges Banks kompetansegrunnlag følger av mandat 8. november 2010 om forvaltningen av SPU.)

For forvaltningen av SPU gjelder hovedregelen om alminnelige forvaltningsrettslig instruksjonsadgang. Denne hovedregelen gjelder også administrative og organisatoriske saker som gjelder forvaltningen av SPU. Det gjelder som utgangspunkt også oppgaven med å ansette daglig leder av forvaltningen av SPU, jf. sentralbankloven § 2-13 første ledd, se nærmere omtale i kapittel 3.

Sentralbankloven § 1-5 pålegger Norges Bank å uttale seg om spørsmål den blir forelagt av departementet (første ledd) samt å gi departementet råd når det er behov for tiltak av andre enn banken for å oppfylle formålet for sentralbankvirksomheten (annet ledd). Bestemmelsen omhandler ikke rådgivingsplikten i forvaltningen av SPU, som er regulert i mandatet fra departementet.

Sentralbankloven § 1-6 pålegger Norges Bank plikt til å informere departementet om «saker av viktighet». Det er ikke krav om at departementet får informasjon før banken treffer vedtak eller lignende. Det vil likevel være viktig at departementet i enkelte saker og på særlige områder informeres før banken treffer vedtak eller offentliggjør en sak. Dette gjelder blant annet av hensyn til at det kan være behov for koordinert respons eller lignende.

Informasjonsplikten etter § 1-6 legger til rette for god og direkte kommunikasjon mellom Norges Bank og departementet. Videre bidrar det til at departementet kan ha et tilstrekkelig grunnlag for beslutninger innenfor sine egne ansvarsområder. De ulike delene av den økonomiske politikken virker i et samspill, og med ansvar for den samlede økonomiske politikken er det viktig for regjeringen og Finansdepartementet å kjenne til Norges Banks vurderinger og reaksjonsmønster.

Eksempler på «saker av viktighet» som det vises til i forarbeidene til sentralbankloven, er vesentlige utviklingstrekk innen egenforvaltningen, endringer i styringsrenten, større endringer i likviditetsstyringen og valutareserveforvaltningen (jf. Prop. 97 L (2018–2019) s. 34). Hva som skal anses for å være «saker av viktighet» som det skal informeres om, vil imidlertid kunne endre seg med skiftende samfunnsforhold og omstendigheter. Bestemmelsen har i den forstand karakter av å være en rettslig standard.

Virkeområdet er ikke begrenset til vedtak fattet i medhold av sentralbankloven, og omfatter også beslutninger utover det som er vedtak etter forvaltningsloven.

Bestemmelsen vil kunne komme til anvendelse på saker der banken utøver myndighet med hjemmel i annen lov enn sentralbankloven eller på grunnlag av delegert myndighet, men den omfatter ikke saker som gjelder forvaltningen av SPU, herunder administrative og organisatoriske saker tilknyttet denne forvaltningen.

Hovedstyrets budsjettforslag står likevel i en særstilling. Det følger av forarbeidene til sentralbankloven at hovedstyrets budsjettforslag er en sak av viktighet i henhold til § 1-6. I 2019-loven ble det også lovfestet at budsjettering av kostnader til forvaltningen av SPU – som dekkes av staten ved at de trekkes fra fondets avkastning – skulle følge samme prosedyre som budsjetteringen av bankens øvrige budsjett. Følgelig omfatter bankens budsjett også kostnadene ved forvaltningen av SPU.³

Sentralbankloven § 1-7 første ledd pålegger Norges Bank å informere offentligheten om grunnlaget for sine beslutninger og om virksomheten som er omfattet av formålet etter § 1-2. Det følger av annet ledd at Norges Bank skal sørge for at veiledende valutakurser mot norske kroner er tilgjengelige for offentligheten.

Sentralbankloven § 1-8 om rapportering til Stortinget kan for pengepolitikken del ses i sammenheng med at det i henhold til Grunnloven § 75 bokstav c ligger til Stortinget å føre oppsyn med rikets pengevesen. Paragrafen første ledd fastslår at departementet minst årlig skal gi melding til Stortinget om virksomheten i Norges Bank.

Representantskapet rapporterer til Stortinget om tilsynet med banken etter § 4-1 fjerde ledd. I § 1-8 annet ledd orienteres det om at Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse etter lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen og instruks fastsatt av Stortinget.

Sentralbankloven § 1-9 fastslår at den norske pengeenhet er en krone, og at kronen deles i hundre øre.

Sentralbankloven § 1-10 gir Kongen i statsråd (regjeringen) myndighet til å pålegge Norges Bank nærmere angitte oppgaver som er i samsvar med formålet for sentralbankvirksomheten etter § 1-2 første ledd. Banken skal gis anledning til å uttale seg før vedtak treffes. Slike vedtak skal meddeles Stortinget.

Rammene for adgangen til å instruere banken om hvordan slike oppgaver skal utføres, kan ikke utledes av denne bestemmelsen, men må utledes av hjemmelsbestemmelsen for delegeringen. Denne rammen bør fremgå av det enkelte delegasjonsvedtak. Som utgangspunkt antas det å gjelde ordinær forvaltningsrettslig adgang til å instruere Norges Bank når banken utøver myndighet på grunnlag av delegert kompetanse.

Sentralbankloven § 1-11 synliggjør Norges Banks oppgave med å forvalte Statens pensjonsfond utland, men har intet rettslig materielt innhold. Bankens kompetansegrunnlag følger av forvaltningsmandatet, jf. lov om Statens pensjonsfond § 3 annet ledd og § 10 første ledd.

---

³ Kostnadene ved forvaltningen av SPU er regulert i forvaltningsmandatet kapittel 5 hvor det er fastslått at departementet fastsetter en ramme for forvaltningskostnader etter forslag fra Norges Bank. Rammen fastsettes som en andel av forvaltningskapitalen, og faktiske kostnader dekkes innenfor rammen. Rammen er en øvre kostnadsramme som bankens budsjett må holde seg innenfor.

Departementets adgang til å pålegge Norges Bank oppgaven med å forvalte SPU er å finne i lov om Statens pensjonsfond, jf. ovenfor. I omtalen av § 1-11 i lovproposisjonen⁴ vises det til kapittel 11.3 i samme proposisjon om departementets rettslige kompetanse til å utpeke forvalter av SPU. Der fremgår det at oppgaven med å forvalte SPU er lagt til Norges Bank i tråd med alminnelig delegasjonslære, en forståelse Stortinget sluttet seg til, jf. Innst. 338 L (2018–2019).

2.2.2 Lov om Statens pensjonsfond

Norges Banks kompetansegrunnlag for å forvalte Statens pensjonsfond utland (SPU) følger av departementets forvaltningsmandat til banken, jf. lov om Statens pensjonsfond § 3 annet ledd og § 10 første ledd.

Departementet har som utgangspunkt alminnelig instruksjonsrett over Norges Bank i rollen som kapitalforvalter. Det følger av lov om Statens pensjonsfond § 3 første ledd første punktum at «Statens pensjonsfond forvaltes av departementet». Norges Banks oppgave med den operative forvaltningen av fondet hviler på delegering av departementets myndighet. Etter alminnelig forvaltningsrett kan den som delegerer myndighet til noen andre, dersom det ikke er holdepunkter for noe annet, instruere om bruk av denne myndigheten. Dette omfatter både generelle instruksjoner og instruksjoner om enkelttilfeller. Det gjelder selv om Norges Bank gjennom sentralbankloven § 1-1 annet ledd er gjort til et eget rettssubjekt. I Prop. 97 L (2018–2019) uttaler departementet blant annet (side 133): «Innenfor oppgaven med å forvalte SPU er Norges Bank som et underordnet organ å regne, jf. redegjørelsen gitt i fondsmeldingen for 2009 hvor det fremgår at det i prinsippet er verken innholdsmessige eller formmessige skranker for departementets adgang til å instruere banken om hvordan forvaltningen av SPU skal foregå.» Arbeidsfordelingen eller instruksjoner om organisering skal ikke stride mot annet bindende regelverk eller gripe inn i forhold som sorterer under sentralbankens uavhengighet, jf. sentralbankloven § 1-4 annet ledd, jf. § 1-3.

I Finansdepartementets mandat for SPU er hovedstyret for visse saker pålagt oppgaver uten delegeringsadgang. Det er krav til uavhengighet i organiseringen av bankens rådgiving, men utover dette er det i dag ingen særskilte organisatoriske krav for forvaltningen av SPU verken i lov om Statens pensjonsfond eller i mandatet.

2.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet mener at den usikkerheten som ble avdekket i 2020 om virkeområdet for sentralbankloven § 1-6 for forvaltningen av SPU, viser at det er behov for en klargjøring av bestemmelsens virkeområde.

Departementet har vurdert om det kan være tilstrekkelig å legge frem en redegjørelse for sitt syn i en stortingsmelding uten å gå veien om lovendringsforslag, men har kommet til at klargjøringen bør gjøres ved presiseringer i kapittel 1. En klargjøring i form

---

⁴ Prop. 97 L (2018-2019) kapittel 3.2.4.3

av et lovendringsforslag vil gi en klart sterkere forankring i Stortinget enn en redegjørelse for gjeldende rett av departementet i en stortingsmelding, og presumptivt fjerne et eventuelt grunnlag for tvil om hva Stortinget har ment. Det vil gjøre rettstilstanden lettere tilgjengelig og være ressursbesparende ved at disse spørsmålene ikke behøver å reises i fremtiden.

Gjeldende § 1-11 synliggjør Norges Banks oppgave med å forvalte SPU, men har intet materielt innhold. Departementet mener at § 1-11 bør endres slik at det fremgår at virkeområdet for § 1-6 ikke omfatter oppgaven med å forvalte SPU, herunder prosessen med å ansette daglig leder for forvaltningen av SPU.

Som også vist til i avsnitt 2.1 og 2.2.1, har sentralbanklovens kapittel 1, i tillegg til § 1-6, flere bestemmelser som ikke har anvendelse for forvaltningen av SPU.⁵ Det gjelder:

- § 1-2 om formålet med sentralbankvirksomheten,
- § 1-3 om sentralbankvirksomheten,
- § 1-4 om sentralbankens uavhengighet
- § 1-5 om Norges Banks rådgiving,
- § 1-7 om informasjon til offentligheten og
- § 1-10 som gir regjeringen myndighet til å legge nærmere angitte oppgaver som er i samsvar med formålet for sentralbankvirksomheten etter § 1-2 første ledd, til Norges Bank.

Klargjøringsbehovet for de øvrige bestemmelsene enn § 1-6 varierer. Paragrafene 1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-7 og 1-10 gjelder Norges Banks funksjon som sentralbank, noe ordlyden helt eller delvis gjenspeiler. Paragraf 1-8 første ledd annet punktum om representantskapets rapportering til Stortinget kan sies å gjelde generelt for bankens virksomhet, mens § 1-8 første ledd første punktum og § 1-8 annet ledd om henholdsvis departementets rapportering til Stortinget og Riksrevisjonens kontroll med banken, har sitt utgangspunkt i bankens funksjon som sentralbank. Det synes imidlertid

---

⁵ Bestemmelser i sentralbankloven kapittel 1 som har anvendelse for forvaltningen av SPU er:

- § 1-1, som er relevant for forvaltningen av SPU hovedsakelig fordi den fastslår at banken er et eget rettssubjekt med partsevne og eies av staten. Paragraf 1-1 fastslår også at Norges Bank er landets sentralbank, noe som kan ha betydning for immunitet – se avsnitt 3.5.2.7 om immunitet for midlene i SPU i Meld. St. 7 (2018-2019) Om ny sentralbanklov.
- § 1-8 første ledd første punktum som pålegger departementet minst årlig gi melding til Stortinget om virksomheten i Norges Bank (liten selvstendig betydning i konteksten forvaltningen av SPU).
- § 1-8 første ledd annet punktum som fastslår at Norges Banks representantskap skal rapportere til Stortinget om tilsynet med banken etter § 4-1 fjerde ledd.
- § 1-8 annet ledd som uttrykker at Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådets myndighetsutøvelse etter lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen og instruks (liten selvstendig betydning i konteksten forvaltningen av SPU) og
- § 1-11 hva gjelder forvaltningen av SPU og som er en ren informativ bestemmelse uten materielt innhold.
- § 1-12 om lovens virkeområde.

uproblematisk dersom anvendelsesområdet for § 1-8 også gjelder forvaltningen av SPU. Til § 1-9 omhandler pengeenheten og ikke Norges Banks oppgaver eller plikter.

Når en først tar inn i § 1-11 at § 1-6 ikke gjelder forvaltningen av SPU, er det naturlig at det gis en uttømmende oversikt. Departementet foreslår følgelig at § 1-11 endres slik at det fremgår i § 1-11 at §§ 1-2 – 1-7 og § 1-10 ikke omfatter oppgaven med å forvalte SPU. Departementet foreslår at også § 2-13 første ledd inntas i oppramsingen.

Departementet foreslår at henvisningen til lov om Statens pensjonsfond i § 1-11 erstattes med henvisning til departementets vedtak om delegering av oppgaven med å forvalte SPU, jf. departementets kompetansegrunnlag i lov om Statens pensjonsfond, se blant annet Prop. 97 L (2018-2019) kapittel 11 og Innst. 338 L (2018-2019).

Særlig om avskjæring av instruksjonsadgang i forvaltningen av SPU og sentralbankloven § 1-4

Avskjæring av regjeringens instruksjonsadgang, som er hjemlet i Grunnloven § 3⁶, må fremgå av lov. Et spørsmål som var oppe i den offentlige debatten i forbindelse med ansettelsesprosessen i 2020, var hvor langt instruksjonsretten kan avskjæres, gitt at midlene i SPU eies direkte av staten og er å anse som statens eiendommer etter Grunnloven § 19⁷. Grunnloven har § 19 tradisjonelt blitt tolket som et kongelig prerogativ som avskjærer Stortingets adgang til å legge rettigheter etter bestemmelsen til et uavhengig organ. Stortinget har i utgangspunktet full instruksjonsadgang med hjemmel i Grunnloven § 19.. Stortingets instruksjonsadgang om statseiendom ville undergraves dersom departementet ikke skulle ha adgang til å instruere videre. Samtidig synes rekkevidden av Grunnloven § 19 å være noe omstridt i juridisk teori. I en konkret sak har Lovavdelingen uttalt at Stortinget selv kan ha adgang til å fravike den tradisjonelle tolkningen av bestemmelsen.⁸ Grunnloven § 19 kan etter omstendighetene utgjøre en juridisk skranke for adgangen til å avskjære instruksjon i forvaltningen av SPU.⁹

Med gjeldende sentralbanklov ble det lovfestet noen organisatoriske valg som medfører avskåret instruksjonsadgang for departementet så lenge forvaltningen av SPU er delegert til Norges Bank. Sentralbankloven tildeler de ulike oppgavene til hovedstyret og representantskapet og hvor en ved vedtakelsen av loven tok stilling til at oppgavene

---

⁶ Grunnloven § 3 lyder: «Den utøvende makt er hos kongen eller hos dronningen, hvis hun har ervervet kronen etter bestemmelsene i § 6, § 7 eller § 48 i denne Grunnlov. Når den utøvende makt således er hos dronningen, har hun alle de rettigheter og plikter som ifølge denne Grunnlov og landets lover innehas av kongen.» Det rettslige utgangspunktet, uavhengig av løsning, er at det er regjeringen som i medhold av Grunnloven § 3 har alminnelig organisasjonsmyndighet.

⁷ Grunnloven § 19 lyder: «Kongen våker over at statens eiendommer og regalier anvendes og bestyres på den av Stortinget bestemte og for samfunnet nyttigste måte.»

⁸ Se JDLOV-2005-472 punkt 6.

⁹ Se juridisk professor Ola Mestads artikkel i Stat & Styring (04/2020) [Instruksjonsrett for finansministeren og Stortinget - Nr 04 - 2020 - Stat & Styring - Idunn](#). Se også Grunnloven, historisk kommentarutgave 1814-2020, § 19 av Ola Mestad, Universitetsforlaget 2021.

også skulle omfatte forvaltningen av SPU. Representantskapets ansvar omfatter blant annet tilsyn med om bestemmelsene for virksomheten blir fulgt (sentralbankloven § 2-17, jf. § 4-1), budsjettmyndighet, kompetanse til å utpeke revisor samt fastsettelse av regnskap. Representantskapets tilsyn omfatter ikke hovedstyrets eller komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitets utøvelse av skjønnsmyndighet. Avskåret instruksjonsadgang gjelder også mer underordnede organisatoriske valg som ansatterepresentantenes rett til å delta i hovedstyrets behandling av administrative saker mv. En endring av dette vil kreve endring av sentralbankloven.

I tillegg til dette gjelder noe avskåret instruksjonsadgang innenfor oppgaven med å ansette daglig leder av NBIM, jf. Lovavdelingens tolkningsuttalelse 21. august 2020, se nærmere omtale i kapittel 3.

Arbeidsfordelingen eller instruksjoner om organisering kan samtidig ikke være i strid med annet relevant regelverk eller gripe inn i forhold som sorterer under sentralbankens uavhengighet, jf. sentralbankloven § 1-4 annet ledd, jf. § 1-3.

Utover disse lovskrankene er det er i prinsippet verken innholdsmessige eller formmessige skranker for departementets adgang til å instruere banken om hvordan forvaltningen av SPU skal foregå. Det innebærer at departementet blant annet har adgang til å fastsette særlige organisatoriske bestemmelser av betydning for banken i medhold av lov om Statens pensjonsfond.

Særlig om SPU og sentralbankloven § 1-6

Departementets forståelse av sentralbankloven § 1-6 er altså at den for forvaltningen av SPU skal tolkes innskrenkende sammenliknet med en naturlig språklig forståelse av ordlyden i bestemmelsen og av bestemmelsens plassering i kapittel 1 om alminnelige bestemmelser, jf. omtalen av § 1-6 under gjeldende rett. Den innskrenkende fortolkningen av ordlyden bygger på lovens system, bakgrunn og forarbeider.

I lys av finanskomiteens påpeking i Innst. 398 S (2019-2020) av at «en avgrensning av § 1-6 om «saker av viktighet» til bare å omhandle pengepolitiske saker e.l. vil fremstå som å være i motstrid til ordlyden i en paragraf som er helt generelt utformet og står under kapittelet om «Alminnelige bestemmelser», redegjør departementet i det følgende for bakgrunnen for at departementet i forarbeidene til 2019-loven avgrenset mot forvaltningen av SPU, og at bestemmelsen dermed har et snevrere virkeområde enn det som følger av ordlyden samt plasseringen i kapittel 1.

Informasjonsplikten etter § 1-6 erstattet den tidligere foreleggelsesplikten som banken var pålagt etter 1985-loven, og har nær sammenheng med uavhengigheten. Samtidig som en innførte en materiell skranke for regjeringens instruksjonsadgang (ekstraordinære situasjoner), hvor sentralbankvirksomheten i § 1-3 utgjør kjerneområdet for vernet mot instruksjon, ble foreleggelsesplikten som fulgte av 1985-loven § 2 annet ledd erstattet med en informasjonsplikt. Den tidligere plikten til å forelegge saker for departementet før banken traff vedtak av særlig viktighet ble ansett

å kunne skape klarhet utad om ansvaret for Norges Banks beslutninger i blant annet pengepolitikken. Departementet antar at en informasjonsplikt ikke bidrar til en slik klarhet. Mens foreleggelsesplikten i 1985-loven var regulert i samme paragraf som instruksjonsmyndigheten, ble informasjonsplikten i 2019-loven regulert i en egen lovbestemmelse. Samtidig ble terskelen for informasjonsplikten senket fra saker av særlig viktighet til saker av viktighet.

SPU var ikke påtenkt da 1985-loven ble vedtatt og Stortinget har følgelig ikke tatt stilling til at den tidligere foreleggelsesplikten skulle omfatte SPU. Eksemplene som gis i forarbeidene på «saker av viktighet», omhandler ikke forvaltningen av SPU, men dreier seg om oppgaver og funksjoner som vanligvis omtales som sentralbankvirksomhet. Såkalt egenforvaltning er nevnt, noe som også gjaldt foreleggelsesplikten i 1985-loven. Begrepet er ikke gitt noen egen definisjon eller avgrensning i tilknytning til informasjonsplikten. Det følger imidlertid av forarbeidene til 1985- og 2019-lovene at uavhengigheten banken har i pengepolitikken mv. omfatter bankens egenforvaltning. Begrepet er heller ikke for dette formålet definert særskilt i loven eller forarbeidene, men omtalt som blant annet administrative og organisatoriske forhold. Det er ingen omtaler i stortingsdokumenter som viser at Stortinget er blitt forelagt forslag om at uavhengigheten for egenforvaltningen skal gjelde SPU.

Finanskomiteens uttalelser om § 1-6 i [Innst. 398 S \(2019-2020\)](#), avgitt 21. august 2020,¹⁰ gikk ut på at departementets forståelse kunne fremstå som motstridende til

---

¹⁰ Komiteen uttalte i omtalen av komiteens vurderinger, under punktet hovedstyrets plikt til å informere departementet, følgende:

Komiteen viser også til en generell bestemmelse om å (3) informere departementet om «saker av viktighet», jf. § 1-6 i sentralbankloven. I det videre er det punkt (3) som omhandles.

Komiteen merker seg at finansministeren i svar på skriftlig spørsmål nr. 2251 til representanten Sivert Bjørnstad, datert 12. august 2020, skriver:

«[...] departementet [mener] at § 2-13 første ledd uttømmende regulerer den dialogen som skal være mellom departementet og Norges Bank i forbindelse med ansettelse av daglig leder. Departementet mener derfor at sentralbankloven § 1-6 om Norges Banks plikt til å informere departementet om saker av viktighet, ikke er relevant.»

Komiteen registrerer at dette ikke er representantskapets syn på samme bestemmelse, slik den er omtalt i høringen 10. august 2020 av leder for representantskapet.

Komiteen viser til at det er uenighet mellom Finansdepartementet og hovedstyret på den ene siden og representantskapet på den andre siden.

(...)

Komiteen merker seg at finansministeren i svarbrevet til representanten Tajik skriver:

«I etterkant av denne ansettelsesprosessen mener jeg det er naturlig å se på om det er læringspunkter. Videre vil jeg ta initiativ til å se på om de formelle rammene for Finansdepartementets rolle i Norges Banks ansettelse av daglig leder av forvaltningen av SPU er hensiktsmessige.»

Komiteen deler denne oppfatningen.

Komiteen mener regjeringen i dette arbeidet også bør se nærmere på om bestemmelsen i § 1-6 på noe vis bør presiseres, for å skape samsvar i forventningene fra Norges Bank om hva de må informere om, og de forventninger som kan ligge hos regjering og storting. Komiteen påpeker at en

bestemmelsens ordlyd og plassering i loven. Komiteens oppfordring til departementet om å vurdere en klargjøring, innebar ikke, slik departementet forstår det, at komiteen uttrykte at virkeområdet for § 1-6 omfatter forvaltningen av SPU.

Styringsdokumentet for forvaltningen av SPU (departementets mandat til Norges Bank om forvaltningen av SPU), har bestemmelser om bankens orienteringsplikt mv. til departementet. Disse er tilpasset det kontrollbehovet departementet har for de enkelte oppgavene. Det er behov for å kunne gi både generelle informasjonsplikter og mer spesifikke plikter som ikke alle nødvendigvis når opp til terskelen for viktighet i § 1-6. Som eksempel på det siste, kan det nevnes den plikten banken har til å oversende til departementet hovedstyrets egne evalueringer av sitt arbeid knyttet til forvaltningsoppdraget for SPU (mandatet § 3-1 første ledd annet punktum). Behovene kan også endres over tid. Generelt kan det uttrykkes at informasjonspliktene for SPU normalt har en lavere terskel enn det som gjelder for sentralbankvirksomheten.

Generelt gjelder at kapittel 1 i all hovedsak er utformet med sikte på å regulere bankens rolle som sentralbank. Denne systematikken gjenspeiles i § 1-11 hvor det motsetningsvis fremgår at kompetansegrunnlaget for oppgaven med å forvalte SPU ikke fremgår av sentralbankloven. Det er flere steder i forarbeidene til sentralbankloven kapittel 1 pekt på hvor tilsvarende regulering er å finne for forvaltningen av SPU. Det gjelder for eksempel til § 1-5 om Norges Banks rådgiving hvor det uttales at «(b)ankens rådgiving om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) er regulert i mandat for forvaltningen av SPU som er fastsatt med hjemmel i lov om Statens pensjonsfond.» I forarbeidene til § 1-6 er det vist til at bankens orienteringsplikt om Norges Banks operative forvaltning av SPU er regulert i et mandat som er fastsatt med hjemmel i lov om Statens pensjonsfond. Dette gjelder også organisatoriske forhold knyttet til SPU. Begrepet operativ forvaltning er ikke definert i forarbeidene. Departementets generelle bruk av begrepet omhandler ofte skillet mellom departementets ansvar i forvaltningen av SPU og bankens ansvar. Departementet mener at bruken av ordet operativ i denne sammenheng ikke alene kan føre til at organisatoriske forhold knyttet til SPU skulle være omfattet av informasjonsplikten etter sentralbankloven § 1-6. Disse påpekingene av andre hjemmelsgrunnlag må forstås som uttrykk for at angjeldende bestemmelser i sentralbankloven kapittel 1 ikke gjelder for forvaltningen av SPU.

Departementet mener at sentralbankloven § 1-6 heller ikke fremover bør omfatte saker om forvaltningen av SPU. Når det ikke er overlapp mellom sentralbankloven § 1-6 og mandatet for forvaltningen av SPU, unngår en at det oppstår spørsmål om sammenhengen mellom den lovbestemte plikten, og pliktene som følger av mandatet.

---

avgrensning av § 1-6 om «saker av viktighet» til bare å omhandle pengepolitiske saker e.l. vil fremstå som å være i motstrid til ordlyden i en paragraf som er helt generelt utformet og står under kapittelet om «Alminnelige bestemmelser». Komiteen legger til grunn at regjeringen følger dette opp på en egnet måte og kommer tilbake til Stortinget med en vurdering av disse spørsmålene, herunder en vurdering av om ordlyden bør presiseres nærmere.»

Departementet mener at forslaget til endring av sentralbankloven § 1-11 innebærer presiseringer av gjeldende rett. Departementet foreslår en slik presisering i § 1-11 også om en skulle forstå § 1-6 etter sin ordlyd. I så fall innebærer forslaget en endring av rettstilstanden for § 1-6 for forvaltningen av SPU.

Forslaget til avgrensning innebærer ikke noen endring hva gjelder at hovedstyrets budsjettforslag skal oversendes departementet. Forslaget til klargjøring er heller ikke ment å innebære endringer av rettstilstanden for oppgaver delegert til banken etter andre hjemmelsgrunnlag enn det som omtales i § 1-11.

Departementet viser til forslag til endring av sentralbankloven § 1-11.

3 SENTRALBANKLOVEN § 2-13 FØRSTE LEDD

Oppgaven med å forvalte SPU er forankret i Grunnloven § 19 og § 3 og har sin vesentligste regulering i lov om Statens pensjonsfond. Norges Banks kompetansegrunnlag for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) er forvaltningsmandatet Finansdepartementet har fastsatt med hjemmel i lov om Statens pensjonsfond § 3 annet ledd og § 10 første ledd. Enkelte sider ved forvaltningen er regulert i sentralbankloven. Det gjelder blant annet sentralbankloven § 2-13 første ledd som gir Norges Banks hovedstyre en rett og plikt til å ansette daglig leder av bankens forvaltning av SPU. Bestemmelsen lyder:

«Hovedstyret skal ansette en daglig leder av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond utland på åremål for en periode på fem år. Åremålet kan gjentas for ytterligere én periode på inntil fem år.»

Sentralbankloven § 1-4 om sentralbankens uavhengighet, herunder Kongen i statsråds adgang til å instruere Norges Bank i ekstraordinære situasjoner, gjelder ikke innenfor rammen av § 2-13. Dette er i tråd med det Lovavdelingen uttaler i tolkningsuttalelse 21. august 2020 til Finansdepartementet.¹¹

Norges Banks hovedstyre ansatte våren 2020 ny daglig leder av Norges Bank Investment Management (NBIM), som er enheten i Norges Bank som forvalter SPU. Ansettelsen førte til offentlig debatt om mulige interessekonflikter mellom de personlige økonomiske interessene til den som hovedstyrets valgte, og rollen som leder av NBIM. I tillegg ble rammene for Finansdepartementets involvering i ansettelsesprosessen debattert. I en egen [rapport til Stortinget fra Norges Banks representantskap](#) 11. juni 2020 ble ansettelsesprosessen også behandlet i Stortinget. Et sentralt rettslig spørsmål i saken var *om* og eventuelt *i hvilken grad* departementet har rett til å instruere Norges Bank ved ansettelse av daglig leder av bankens forvaltning av SPU innenfor rammen av sentralbankloven § 2-13 første ledd.

---

¹¹ Se også juridisk professor Ola Mestads innlegg 19. august 2020 i Dagens Næringsliv og senere i Stat & Styring (04/2020).

Det er som nevnt de alminnelige forvaltningsrettslige reglene om instruksjonsadgang som gjelder for forvaltningen av SPU. Justisdepartementets lovavdeling ga 20. august en fortolkningsuttalelse om hvor langt departementets instruksjonsadgang iht. lov om Statens pensjonsfond går i ansettelse av daglig leder av bankens forvaltning av SPU innenfor rammen av sentralbankloven § 2-13 første ledd.

Lovavdelingen hadde svært kort tid til å se utrede spørsmålene saken reiste, og tok derfor enkelte forbehold i sin uttalelse, men oppsummerte sine vurderinger i uttalelsen slik:

«Sentralbankloven § 2-13 medfører trolig visse begrensninger i departementets adgang til å instruere Norges Bank ved ansettelse av daglig leder av NBIM. Det er imidlertid gode holdepunkter for at sentralbankloven § 2-13 ikke generelt avskjærer muligheten for å instruere Norges Banks hovedstyre ved ansettelse av daglig leder av NBIM.

Det vil antakelig være adgang til å gi generelle instruksjoner, også om de vil ha betydning for det konkrete ansettelsesforholdet. Det er derimot tvilsomt om det vil være adgang til å instruere om det konkrete valget om en bestemt person skal ansettes. Mellom disse utgangspunktene finnes ulike typer instruksjoner. Den nærmere vurderingen av hvor langt instruksjonsretten strekker seg, må vurderes konkret, og den kan tenkes å stille seg ulikt på ulike stadier av en prosess.

Det må som utgangspunkt være anledning til å fastsette generelle retningslinjer for organisatoriske spørsmål mv. etter at ansettelsen er etablert, også om dette påvirker det aktuelle ansettelsesforholdet. De nærmere vurderingene av hvilke endringer den ansatte må kunne akseptere, beror imidlertid i stor grad på konkrete forhold i tilknytning til den aktuelle saken, herunder den inngåtte arbeidsavtalen.»

Finansdepartementet legger Lovavdelingens tolkningsuttalelse til grunn. Dette innebærer at det gjelder visse begrensninger i departementets adgang til å instruere Norges Bank ved ansettelse av daglig leder av NBIM, men at sentralbankloven § 2-13 ikke generelt avskjærer muligheten til å instruere banken om utøvelsen av denne oppgaven. Begrensningene innebærer at det ikke kan instrueres om valg av person, men likevel slik at generelle instruksjoner kan få betydning for hvem som kan velges. For eventuelle instruksjoner om lønn vil det kunne angis et øvre lønnsnivå for stillingen. Departementet antar at det samme må gjelde for pensjon.

Det er vesentlig med god og egnet dialog mellom departementet og Norges Bank i forbindelse med bankens arbeid med å ansette daglig leder av NIBM. Tilbakemeldinger fra departementet bør være skriftlige. Dette er i tråd med de alminnelige bestemmelsene for virksomhetsstyring i staten om at styringsdialogen skal dokumenteres. Det bør uttrykkes klart om tilbakemeldingen utgjør instruksjon eller synspunkter fra departementet som hovedstyret kan vurdere videre.

Departementet legger opp til å innta i forvaltningsmandatet krav til ansettelsesprosessen mv. for daglig leder av forvaltningen av SPU. En del av disse

kravene er allerede praksis i bankens kontakt med departementet i forbindelse med ansettelsesprosessen, men å nedfelle disse kravene i mandatet vil innebære en tydeligere instruksjon og gjelde inntil de eventuelt blir endret.

Hovedstyret er virksomhetsnært og har dermed et godt faglig grunnlag for å vurdere hvilken kompetanse, herunder personlige egenskaper, som må dekkes gjennom personvalget for stillingen.

Dette bør, etter departementets syn, innebære at instruksjoner normalt bør ha en generell utforming slik at de ikke rokker ved at hovedstyret er ansettende organ. Tilsvarende bør departementets eventuelle instruksjoner om lønn og pensjon fortrinnsvis være generelle og ikke hindre banken i kunne tilby konkurransedyktige betingelser. Samtidig er det naturlig å stille krav om at lønnsvilkårene ikke skal være ledende, tilsvarende det som gjelder for statlig eierskap for øvrig.

Også generelle krav til personen som skal inneha stillingen kan stilles. Departementet viser til at det i forarbeidene til sentralbankloven § 2-13 første ledd vektlegges at det for stillingen som daglig leder av bankens forvaltning av SPU stilles «høye krav til kompetanse, integritet og rolleforståelse, lederferdigheter, samfunnsforståelse og innsikt og forståelse av utviklingstrekk i finansmarkedene».¹²

Departementet mener videre at det bør fremgå av mandatet at hovedstyret må påse at risikoen for mulige interessekonflikter mellom daglig leders private forhold og jobben som leder av forvaltningen av SPU skal være på et forsvarlig nivå. Til sammenlikning følger det av departementets instruks til Norges Bank om risikostyring og internkontroll at risikoen i Norges Bank skal (overvåkes og) holdes på et akseptabelt nivå.

Videre bør det fremgå av mandatet at hovedstyret skal ha rutiner for arbeidet med å ansette daglig leder av Norges Banks forvaltning av SPU. Det bør i mandatet stilles krav om at hovedstyret skal utarbeide et dokument med stillingsbeskrivelse og kompetansekrav, med utgangspunkt i NBIMs oppgaver og de krav som følger av forvaltningsmandatet. Dokumentet skal forelegges departementet. Det er først og fremst i denne anledning departementet bør tilkjenne synspunkter og om det eventuelt er behov for andre krav i tillegg. Departementet skal deretter forelegges utkast til utlysningstekst. God rolleforståelse og respekt for at det er Norges Banks hovedstyre som ansetter daglig leder av NBIM, innebærer at departementet bør være tilbakeholdent med å instruere i en slik situasjon, selv om det rettslig sett er adgang til det.

Det bør også mandatfestes at departementet skal informeres om aktuelle kandidater før hovedstyret fatter sin beslutning. Norges Bank skal redegjøre for aktuelle kandidater opp mot utlysningsteksten og retningslinjene som departementet har gitt. Har departementet informasjon om kandidatene som Norges Bank ikke er kjent med, og

---

¹² Se Prop. L 97 (2018-2019) side 66.

som er relevant for vurderingene av kandidatenes egnethet, vil departementet kunne dele denne informasjonen med banken.

Departementet må kunne gi uttrykk for sine synspunkter på kandidatenes egnethet opp mot de ulike kravene som er stilt, slik at hovedstyret kan ta med disse synspunktene i sine vurderinger. Selv om departementet har adgang til å stille krav også på dette tidspunktet, som kan få betydning for personvalget, bør terskelen for instruksjon være høy.

Respekt for den rolledelingen som er valgt mellom departementet og forvalteren av SPU i ansettelsen av daglig leder, vil generelt innebære at hovedstyret kan vektlegge ulike hensyn annerledes enn departementet. Det må ikke instrueres på en måte som kan skape tvil om hvem som har foretatt personvalget.

Det følger av departementets ansvar for SPU at når hovedstyret har fattet et ansettelsesvedtak, skal departementet bli orientert om saken før offentliggjøring.

4 STYRKING AV REGELVERKET FOR TILSYNET MED NORGES BANKS VIRKSOMHET

4.1 Innledning og bakgrunn

Representantskapet fører tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt. Dette innebærer tilsyn med at blant annet sentralbanklovens regler og departementets instruksjoner til Norges Bank, følges. Videre skal representantskapet føre tilsyn med at hovedstyret har tilfredsstillende styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, og med at det er etablert hensiktsmessige rutiner for å sikre at bankens virksomhet utøves i henhold til lov, avtaler, vedtak og rammeverk for øvrig. Representantskapet velger ekstern revisor for revisjon av Norges Banks årsregnskap. Representantskapets tilsyn omfatter ikke hovedstyrets eller komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitets utøvelse av skjønnsmyndighet. Den formelle rammen for representantskapets tilsyn med Norges Bank går frem av sentralbankloven kapittel 4.

Flere oppgaver som Riksrevisjonen normalt har overfor statlige, utskilte organer, er for Norges Bank lagt til representantskapet.¹³ Departementet foreslår at reguleringen i sentralbankloven for dialogen mellom hovedstyret og representantskapet og for representantskapets rapporter til Stortinget bør endres i retning av de reglene som gjelder for Riksrevisjonen. Forslagene vil tilrettelegge for en god dialog og

---

¹³ Riksrevisjonen har i dag en avtale om informasjonsutveksling med representantskapets tilsynssekretariat og ekstern revisor for å fremskaffe nødvendig dokumentasjon og sikkerhet for konklusjonene om statsregnskapet. Riksrevisjonens rolle i tilsynet med Norges Bank og SPU er nærmere beskrevet i blant annet Riksrevisjonens høringsuttalelse av 1. november 2017 til sentralbanklovutvalgets utredning NOU 2017: 13.

Riksrevisjonen fører kontroll med hvordan statsråden ivaretar sin myndighetsutøvelse overfor Norges Bank og omfatter Finansdepartementets overordnede forvaltning. Riksrevisjonen reviderer også posten for Statens pensjonsfond i statsregnskapet.

informasjonsutveksling mellom representantskapet og hovedstyret og gi Stortinget et helhetlig og nyansert beslutningsgrunnlag.

4.2 Gjeldende rett

Sentralbankloven § 2-18 omhandler representantskapets saksbehandling. Første ledd fastslår at «(l)ederen for representantskapet skal innkalle representantskapet til møte så ofte det vurderes som ønskelig, eller når minst fem medlemmer eller hovedstyret krever det. Til gyldig vedtak kreves at mer enn halvparten av de stemmeberettigede stemmer for vedtaket. Det skal føres protokoll over forhandlingene.»

Annet ledd fastslår at «(o)m ikke representantskapet bestemmer noe annet for det enkelte tilfellet, kan hovedstyrets medlemmer være til stede og uttale seg i møter i representantskapet. De ansattes medlemmer i hovedstyret kan være til stede og uttale seg i møter ved behandlingen av administrative saker. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene skal være til stede, med mindre representantskapet bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall.»

Utover disse bestemmelsene regulerer ikke sentralbankloven hvordan dialogen mellom hovedstyret og representantskapet skal foregå (se likevel punkt 4.3.3 om inkludering av hovedstyrets kommentarer i representantskapets rapport til Stortinget).

Sentralbankloven § 4-1 fjerde ledd gjelder representantskapets uttalelse til Stortinget om tilsynet med banken, og inneholder krav til hva representantskapets tilsynsrapport skal inneholde. Det følger av bestemmelsen at uttalelsen om tilsynet med banken *minst* skal inneholde a) en redegjørelse for hvordan tilsynet med banken har vært organisert, b) en redegjørelse for gjennomførte tilsynsaktiviteter og representantskapets prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet, c) en redegjørelse for tilsynet med bankens kapitalforvaltning, d) representantskapets vurdering av hovedstyrets styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet, e) en redegjørelse for representantskapets arbeid med vedtakelse av bankens budsjett og fastsettelse av regnskap og f) eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for. Det kan argumenteres for at kravet formulert i bokstav f innbefatter hovedstyrets vurderinger av eller kommentarer til uttalelsen.

I Meld. St. 7 (2018-2019) (side 38) har departementet vektlagt kontradiksjonsmulighet for hovedstyret, jf. følgende omtale (departementets understreking): «Dersom representantskapet etter at hovedstyret er gitt god mulighet til å begrunne sine vedtak mv., mener at hovedstyret ikke har hatt tilfredsstillende styring, eller det har vært brudd på regelverk, vil representantskapets reaksjon kunne være å protokollføre merknader om for eksempel ytterligere oppfølgingsbehov og å omtale forholdet i representantskapets årlige rapport til Stortinget om det anser at saken krever en slik omtale. Det er denne type reaksjoner som omfattes av et aktivt tilsyn i Norges Bank, og ikke vedtak som skal operasjonaliseres direkte.»

4.3 Departementets vurderinger og forslag

4.3.1 Utsatt offentlig innsyn for dokumenter i tilsynssaker

For dokumenter som er utarbeidet av eller til Riksrevisjonen i saker som Riksrevisjonen vurderer å legge frem for Stortinget som ledd i den konstitusjonelle kontrollen, skal det gis innsyn først når saken er mottatt i Stortinget, eller når Riksrevisjonen har varslet revisjonsobjektet om at saken er ferdigbehandlet.¹⁴ Unntaket for innsyn i Riksrevisjonens dokumenter er blant annet begrunnet i at innsyn i forhold som er under behandling og vurdering kan oppfattes som endelige revisjonsresultater og dermed kunne lede til en offentlig debatt på sviktende premisser, jf. følgende uttalelse fra Innst.O.nr.54 (2003–2004) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om lov om Riksrevisjonen:

«Flertallet viser til at bred omtale av forhold som viser seg å ha en naturlig forklaring, eller en ufullstendig gjengivelse av kritiske spørsmål reist under Riksrevisjonens forberedende behandling, kan medføre at sentralforvaltningen må bruke betydelige ressurser på å ta til motmæle og sikre en avklaring. På bakgrunn av Riksrevisjonens sentrale posisjon i norsk samfunnsliv, kan det som oppfattes som kritikk derfra, ha en sterk virkning. Videre kan det være vanskelig å oppnå tilsvarende publisitet når det gjelder beriktigelser, fordi dette ikke alltid vil bli oppfattet som interessant stoff av pressen. Allmennheten kan derfor lett bli sittende igjen med et feilaktig inntrykk av at det er blitt påvist kritikkverdige forhold i angjeldende forvaltningsorgan.»

Det er ingen tilsvarende lovregulering for tilsynsprosessen i Norges Bank. Departementet mener at det for innsyn i dokumentene som inngår i representantskapets tilsynsprosess gjør seg gjeldende de samme hensyn som for innsyn i dokumenter i Riksrevisjonens tilsyn. Departementet antar at innsyn i tilsynsdokumentene vil kunne føre til at hovedstyret vil måtte bruke betydelige ressurser på å imøtegå og argumentere for sitt syn, og at det også for Norges Bank kan være krevende å nå ut med eventuelle avklaringer. Departementet antar videre at innsyn i dialogen kan føre til låsing av posisjoner hos det enkelte organ, noe som kan være et hinder for best mulig tilsyn. En visshet om at dialogen er unntatt offentlighet kan bidra til en lavere terskel for representantskapet for å ta opp tilsynsspørsmål med og å teste

---

¹⁴ Riksrevisjonsloven § 18 annet ledd uttrykker at «(f)or saksdokumenter som er utarbeidet av eller til Riksrevisjonen i saker som den vurderer å legge frem for Stortinget som ledd i den konstitusjonelle kontroll, skal offentlighet først inntre når saken er mottatt i Stortinget. Riksrevisjonen varsler vedkommende forvaltningsorgan om at saken er av en slik art. Er en slik sak ferdigbehandlet uten at den vil bli oversendt Stortinget, inntre offentlighet når Riksrevisjonen har varslet vedkommende forvaltningsorgan om at saken er ferdigbehandlet. Det er kun Riksrevisjonen som er pliktsubjekt etter bestemmelsen og det er derfor en lik bestemmelse i offentleglova § 5 annet ledd; første punktum slår fast at «(f)or dokument som er utarbeidet av eller til Riksrevisjonen i saker som han vurderer å leggje fram for Stortinget som ledd i den konstitusjonelle kontrollen, gjeld innsyn først når saka er motteken i Stortinget, eller når Riksrevisjonen har varsla vedkommande organ om at saka er ferdigbehandla, jf. lov 7. mai 2004 nr. 21 om Riksrevisjonen § 18 andre ledd.» Det er ingen tilsvarende lovregulering i sentralbankloven hva gjelder representantskapets tilsyn med bankens øvrige virksomhet.

ut synspunkter i dialogen med banken og dermed gi rom for meningsbrytning i faglige spørsmål mellom organene.

Det vil fortsatt være stor grad av innsyn åpenhet om tilsynet med banken, blant annet ved at både protokollene fra representantskapets møter og representantskapets rapporter til Stortinget er offentlige. Departementet er ikke kjent med offentlige organer hvor det publiseres omfattende tilsynsgjennomganger. Departementet anser at behovet for åpenhet om tilsynet med Norges Bank blir tilstrekkelig ivaretatt også om det åpnes opp for at mer av dialogen mellom representantskapet og hovedstyret skal kunne unntas fra offentlighet.

Departementet foreslår på denne bakgrunn en lovbestemmelse om at offentlighet først kan inntre for Norges Banks saksdokumenter, som er utarbeidet av eller til representantskapet i saker som gjelder representantskapets tilsyn, når saken er mottatt i Stortinget eller saken er ferdigbehandlet uten at den vil bli oversendt Stortinget. Representantskapet må dermed orientere hovedstyret når saken er ferdigbehandlet hos representantskapet dersom den ikke vil bli oversendt Stortinget. Se forslag til første og annet punktum i nytt tredje ledd i sentralbankloven § 2-18 om representantskapets saksbehandling.

Innsynskrav etter at saken er mottatt i Stortinget, eller når Riksrevisjonen har varslet revisjonsobjektet om at saken er ferdigbehandlet, behandles i tråd med det alminnelige innsynsregelverket. Ved en lovregulering for Norges Bank tilsvarende den som gjelder for tilsynsprosessen for Riksrevisjonen, vil det også for Norges Bank være slik at innsyn etter disse tidspunktene skal vurderes i tråd med relevant innsynsregelverk.

4.3.2 Om hovedstyrets adgang til å delta i representantskapets møter

Det følger av sentralbankloven § 2-18 annet ledd at hovedstyrets medlemmer *kan* være til stede og uttale seg i møter i representantskapet, og at sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene *skal* være til stede med mindre representantskapet bestemmer noe annet. I Meld. St. 7 (2018-2019) (side 38) er det også vektlagt at hovedstyret skal gis god mulighet til å begrunne sine vedtak mv.

Møtedeltakelse er en fordel i representantskapets saker særlig der det er uenighet om hvordan banken burde ha håndtert en sak. Det kan for eksempel være i saker hvor faktum er komplisert, eller det er uenighet mellom representantskapet og hovedstyret om regelverket.

At sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene er til stede i møtene hvor tilsynssaker behandles kan styrke kontradiksjonen og gi et bredere grunnlag for representantskapets vurderinger. Likevel må representantskapet kunne avholde sine møter uten hovedstyrets tilstedeværelse. Departementet foreslår at representantskapet skal konkret begrunne slike avgjørelser i møteprotokollen. Se forslag til nytt fjerde punktum i sentralbankloven § 2-18 annet ledd.

4.3.3 Helhetlig tilsynsrapport – hovedstyrets kommentarer

Generelt kan en tilsynsuttalelse uten tilsynsobjektets kommentarer til eventuelle uenigheter om faktumet som ligger til grunn for tilsynet eller forståelsen av regelverk gi mottakeren av tilsynsrapporten et ikke fullstendig beslutningsgrunnlag.

På Riksrevisjonens nettsider er det lagt ut en forenklet oversikt og beskrivelse av hvordan Riksrevisjonen gjennomfører revisjon. Det fremgår her at «[f]or at revidert virksomhet eller departement skal få muligheten til å kommentere rapporten vår før den kommer ut i offentligheten, sender vi dem alltid et utkast de kan gi tilbakemeldinger på. Til slutt behandles rapporten av Riksrevisjonens kollegium» og videre at «Stortinget mottar undersøkelsene med departementets kommentarer og Riksrevisjonens sluttbemerkninger».

Departementets vurdering er at en tilsvarende prosedyre og innarbeidelse av hovedstyrets kommentarer i representantskapets rapport vil kunne bidra til et bedre tilsynsresultat. Dersom hovedstyrets kommentarer ikke kan hensyntas i rapporten, bør hovedstyrets kommentarer inntas i rapporten, sammen med representantskapets begrunnelse for hvorfor synspunktene ikke er hensyntatt. Departementet mener dette vil redusere risikoen for feilslutninger. Dette vil kunne gi Stortinget et helhetlig og nyansert beslutningsgrunnlag.

Det følger allerede i dag av sentralbankloven § 4-1 fjerde ledd bokstav f at uttalelsen om tilsynet med banken skal minst inneholde eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for. Det kan argumenteres for at dette innbefatter hovedstyrets vurderinger av eller kommentarer til uttalelsen, men departementet mener uansett at det bør fremgå av lovens ordlyd at denne type informasjon skal fremgå av rapporten.

Se forslag til endring av sentralbankloven § 4-1 fjerde ledd bokstav f.

5 AVGRENSNING AV PERSONKRETS – NORGES BANKS STYRENDE ORGANER

5.1 Innledning og bakgrunn

Stortingets finanskomite fremmet 31. mai 2022 følgende tilråding til Stortinget i Innst. 353 S (2021–2022):

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvem som bør være utelukket fra å sitte i Norges Banks styrende organer, jf. sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd.»

Av innstillingen fremgår blant annet følgende:

«Komiteen viser til at sentralbankloven angir hvem som ikke kan være medlem av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet. Forvaltningslovens habilitetsregler gjelder også for Norges Bank og retter seg mot de personer som forbereder og treffer avgjørelser.»

Komiteen mener disse reglene utfyller hverandre på en god måte. Forbudet som angir hvem som ikke kan være medlemmer av bankens øverste organer, bør være klart, forutsigbart og ikke utpreget skjønnsmessig.

Komiteen mener det kan være hensiktsmessig å gjøre en ny vurdering av hvem som bør være utelukket fra å sitte i sentralbankens styrende organer.»

Stortinget fattet vedtak i samsvar med innstillingen 13. juni 2022.

5.2 Gjeldende rett

Sentralbankloven §§ 2-3 fjerde ledd og 2-6 tredje ledd angir hvilke personer som ikke kan være medlemmer av henholdsvis hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, og dermed heller ikke kan være sentralbanksjef eller visesentralbanksjefer. Sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd fastslår at følgende personer ikke kan være medlemmer av hovedstyret:

- «a) medlemmer av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene
- b) medarbeidere i Norges Bank, unntatt ansatterepresentantene
- c) regjeringsmedlemmer
- d) politiske medarbeidere i departementene
- e) medarbeidere i departementene
- f) medarbeidere ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet
- g) stortingsrepresentanter
- h) politiske medarbeidere på Stortinget
- i) komitésekretærer på Stortinget
- j) nærstående av personer nevnt i a, b, c, d, f, g, h og i. Som nærstående regnes slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller, registrerte partnere og personer som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold. Barn, stebarn og foreldre av personer nevnt i forrige punktum regnes også som nærstående.»

Tilsvarende gjelder for komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, jf. sentralbankloven § 2-6 tredje ledd, med den tilpasning at bokstav a utelukker medlemmer av hovedstyret, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene.

Av sentralbankloven § 2-16 tredje ledd følger det at personer som nevnt i § 2-3 fjerde ledd og medlemmer av hovedstyret eller deres nærstående ikke kan velges som medlemmer av representantskapet.

Departementet har med hjemmel i sentralbankloven § 2-3 femte ledd og § 2-6 fjerde ledd, gitt utfyllende bestemmelser om habilitet mv. for medlemmene av Norges Banks hovedstyre og komité for pengepolitikk og finansiell stabilitet (habilitetsregelverket). Av habilitetsregelverket § 1 følger det at formålet med dette regelverket er: «[...] å ivareta et godt omdømme og allmennhetens tillit til Norges Bank ved blant annet å motvirke at det

oppstår inhabilitets- eller andre interessekonflikter for medlemmer av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, samt motvirke at det kan reises tvil om at medlemmene utfører sine verv med integritet og uavhengighet.» Regelverket begrenser blant annet hva slags næringsvirksomhet, verv og investeringer disse har adgang til.

Norges Banks hovedstyre har som supplement til habilitetsregelverket fastsatt etiske prinsipper for ansatte i Norges Bank og etiske prinsipper for de eksterne medlemmene av hovedstyret og komiteen i Norges Bank. Videre har sentralbanksjefen fastsatt etiske retningslinjer for ansatte i sentralbankvirksomheten. Retningslinjene utfyller etiske prinsipper for ansatte i Norges Bank. Her er det for eksempel i punkt 7.5 gitt nærmere bestemte handleforbud for medlemmene i sentralbankvirksomhetens ledergruppe mv., herunder for sentralbanksjefen.

I tillegg til bestemmelsene i sentralbankloven gjelder også de generelle bestemmelsene i forvaltningsloven for virksomheten i Norges Bank, jf. forvaltningsloven § 1. Av forvaltningsloven kapittel II følger det habilitetsregler som skal bidra til å sikre at de som forbereder og treffer avgjørelser i forvaltningssaker, er upartiske og uten personlige interesser i den saken som skal avgjøres. Forvaltningsloven § 6 første ledd lister opp konkrete typetilfeller som medfører inhabilitet, herunder at en offentlig tjenestemann selv er part i saken eller har nærmere angitte relasjoner til part i saken. Forvaltningsloven § 6 annet ledd åpner for en bred, skjønnsmessig vurdering. Bestemmelsen lyder:

«Likeså er han ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part.»

Vurderingen av om det foreligger «særegne forhold» som er «egnet til å svekke tilliten» til tjenestemannens upartiskhet, må gjøres konkret basert på omstendighetene i den enkelte sak som er til behandling, og må skje i lys av de sentrale hensynene bak habilitetsreglene, som er å sikre korrekte avgjørelser og bidra til å opprettholde tilliten og troverdigheten til forvaltningen.

5.3 Departementets vurderinger

Forbudsbestemmelsene i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd understøtter Norges Banks uavhengighet og bidrar til å motvirke at det oppstår problemer med habilitet eller andre interessekonflikter som kan svekke tilliten til banken.

Gjennom flere lovendringer har reglene i sentralbankloven om hvem som kan delta i bankens styrende organer, blitt strammet til. Ved en lovendring med virkning fra 1.

januar 2004 ble kretsen av personer som ikke kunne være medlemmer av hovedstyret og representantskapet¹⁵, utvidet. Kretsen av personer som ikke kunne være medlemmer eller vararepresentanter til hovedstyret, ble utvidet fra å omfatte regjeringsmedlemmer, statssekretærer, andre politiske medarbeidere i departementene samt stortingsrepresentanter, til også å omfatte embetsmenn i departementene, medarbeidere i Finansdepartementet og ved Statsministerens kontor, andre politiske medarbeidere på Stortinget, komitésekretærer på Stortinget samt medarbeidere i Norges Bank. Heller ikke nærstående av slike personer kunne fungere som medlemmer eller vararepresentanter til hovedstyret. Nærstående til embetsmenn i departementene var likevel ikke utelukket. Nærstående til medarbeidere i Finansdepartementet og ved Statsministerens kontor, både embetsmenn og andre, skulle ikke kunne oppnevnes. En tilsvarende utvidelse gjaldt personer som ikke kunne fungere som medlemmer eller vararepresentanter til representantskapet.

Samtidig sluttet et flertall på Stortinget seg til departementets forslag om å endre den tidligere praksisen med at politiske partier på Stortinget nominerte aktuelle kandidater til vervet som eksterne medlemmer og varamedlemmer av Norges Banks hovedstyre, jf. Innst. O. nr. 101 (2002-2003) kapittel 3.1.1.2. De eksterne hovedstyremedlemmene skulle nå vurderes uavhengig av partibakgrunn.

Utvidelsen av kretsen av hvem som ikke kunne være medlem av hovedstyret, i 2004 ble i Ot.prp. nr. 81 (2002-2003) kapittel 3.3.4 begrunnet med at den ville «bidra til å styrke hovedstyret ved å sette klare skiller mellom politikere på Stortinget og politikere og embetsverk i departementene». Utvidelsen understreket på den måten «betydningen av at sentralbanken skal ha en selvstendig funksjon i utøvelsen av pengepolitikken». Videre i Ot. prp. nr. 81 (2002-2003) kapittel 3.3.4 uttalte departementet at de hensyn som var anført i forhold til politikere innen de konstitusjonelle styreorganer, hadde «en viss reell vekt også i forhold til personer med sentral partipolitisk tilknytning». I høringsnotatet var det nevnt «sentrale tillitsvalgte eller sentralt ansatte i politiske partier». Etter departementets syn hadde imidlertid hensynet til tilliten til sentralbankens beslutninger mest vekt for personer tilknyttet de konstitusjonelle styreorganer, altså Stortinget og regjeringen. Departementet konkluderte derfor med at personer med en sentral partipolitisk tilknytning ikke skulle inkluderes i kretsen av personer som etter loven ikke kunne være medlemmer av hovedstyret. Stortinget sluttet seg til dette i Innst. O. nr. 101 (2002-2003).

Ved sentralbankloven av 2019, som trådte i kraft 1. januar 2020, ble kretsen av ikke-politiske medarbeidere i departementet som er avskåret fra å delta i Norges Banks

---

¹⁵ Komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet ble først etablert ved sentralbankloven av 2019.

styrende organer, utvidet. I stedet for at det i andre departementer enn Finansdepartementet og Statsministerens kontor kun var embetsmenn som var avskåret, er nå alle medarbeidere i departementene avskåret.

Forbudsbestemmelsene i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd bidrar sammen med habilitetsreglene i forvaltningsloven og habilitetsregelverket fastsatt av departementet (jf. avsnitt 1.2 ovenfor) til å ivareta sider ved Norges Banks uavhengighet.

Departementet vil videre peke på at i tillegg til dette regelverket er det mekanismer i organiseringen av sentralbanken som motvirker risikoen for at utenforliggende hensyn skal kunne påvirke Norges Banks beslutninger. Bankens sentrale beslutninger og råd behandles i kollegiale organer (hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet). En kompetent stab bidrar til høy faglig kvalitet og integritet i analyser og råd. Videre er bankens beslutninger underlagt en betydelig grad av institusjonalisert kontroll: Representantskapet fører tilsyn med Norges Banks drift og med at bestemmelsene for virksomheten blir fulgt. Finansdepartementet evaluerer utøvelsen av skjønnsmyndighet og måloppnåelse i pengepolitikken, samt følger opp og evaluerer bankens forvaltning av SPU. Både representantskapet og departementet rapporterer sine vurderinger til Stortinget. Norges Banks beslutninger og rådgivning følges også nøye av offentligheten, og det er stor åpenhet fra banken om beslutningsgrunnlaget og de avveiningene som gjøres.

Departementet mener som utgangspunkt at regelverk og institusjonelle forhold utfyller hverandre godt, og på en hensiktsmessig måte ivaretar den uavhengighet av regjering og storting som deltakere i Norges Banks styrende organer bør ha.

Departementet uttalte i Ot.prp. nr. 81 (2002-2003) følgende om forbudene i sentralbankloven av 1985:

«Departementet legger vekt på at avgrensningen av hvem som ikke kan være med i hovedstyret, ikke blir for vid. Det kan være uheldig om ellers vel kvalifiserte personer som det ikke er reell grunn til å utelukke fra vervet, blir gjort formelt inhabile. Departementet foreslår derfor ikke å utelukke nærstående av embetsmenn i departementene. En vil her likevel konkret vurdere ev. oppnevning av nærstående til embetsmenn ut fra den aktuelle embetsmannens stilling og arbeidsfelt.»

Etter departementets syn er det en generell risiko ved en eventuell utvidelse av kretsen av personer som ikke har adgang til å delta i Norges Banks styrende organer, at man samtidig utelukker kvalifiserte personer uten at det er reelt behov for det.

Departementet legger vekt på at ansettende/utnevne myndighet, også når sentralbankloven ikke oppstiller et forbud, må forutsettes å vurdere konkret og grundig om aktuelle kandidater kan innebære utfordringer for bankens uavhengighet.

Det er, slik finanskomiteen også viser til, en fordel at forbudsbestemmelsene som angir hvem som ikke kan være medlemmer av bankens øverste organer, er klare og forutsigbare og ikke utpreget skjønnsmessige. Bestemmelsene i sentralbankloven om hvem som ikke har adgang til å delta i Norges Banks styrende organer, bør utformes på en slik måte at det på ansettelses-/utnevningstidspunktet, så lenge faktiske forhold er klarlagt, ikke vil vedhenge tvil knyttet til om en person rammes av forbudet eller ikke. Det tilsier etter departementets vurdering at en skjønnsmessig regel tilsvarende for eksempel forvaltningsloven § 6 annet ledd antagelig er lite egnet som forelegg for en forbudsbestemmelse.

I dag innebærer ikke sentrale partipolitiske verv eller stillinger i et politisk parti, eller andre former for partipolitisk tilknytning, i seg selv at man etter sentralbankloven er utelukket fra å delta i Norges Banks styrende organer. Departementet viser til hensynene redegjort for ovenfor og antar at utgangspunktet her, som på andre områder av samfunnslivet, fortsatt bør være at partipolitisk tilknytning ikke diskvalifiserer fra offentlige stillinger og verv, heller ikke de som stiller krav til uavhengighet av statsmaktene. Departementet har merket seg at den svenske sentralbankloven (Lag (2022:1568) om Sveriges riksbank) blant annet forbyr at «ledamot i direktionen» (styremedlemmer) kan «vara anställd på central nivå i ett politiskt parti», jf. kapittel 7, § 6 første ledd nr. 4. Etter departementets vurdering kan det ikke utelukkes at det er partipolitiske stillinger som er av en slik karakter at de som innehar dem, ikke bør delta i Norges Banks styrende organer. Etter departementets foreløpige vurdering er det imidlertid ikke tilstrekkelig gode grunner til å automatisk utelukke alle ansatte på sentralt nivå i politiske partier. Etter departementets vurdering kan en slik regel også skape avgrensingsutfordringer. Som det fremgår ovenfor, må det i alle tilfeller vurderes konkret om aktuelle kandidaters tilknytninger kan innebære utfordringer for bankens uavhengighet.

I tillegg til de personene som er omfattet av oppstillingen i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd, er også nærstående til disse personene (unntatt nærstående til medarbeidere i andre departementer enn Finansdepartementet og ved Statsministerens kontor) omfattet, jf. bokstav j. Som nærstående regnes etter bokstav j slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller, registrerte partnere og personer som vedkommende bor sammen med i ekteskapslignende forhold, samt barn, stebarn og foreldre av disse. Dette er en vid definisjon av nærstående sammenlignet med f.eks.

definisjonen av nærstående i skatteloven § 2-1 fjerde ledd og personkretsen som skal konsolideres etter finansforetaksloven § 6-5 første ledd bokstavene a og b.

Persongruppene som er opplistet i bokstav a til i, er også i seg selv relativt vide. Etter departementets vurdering kan det være grunn til å vurdere definisjonen av nærstående og hvem den gjøres gjeldende for.

Etter gjeldende rett vil for eksempel både faren til samboeren til komitéråden i Helse- og omsorgskomiteen på Stortinget, den tidligere ektefellen hun har barn med, og hennes søsken og kjødelige tanter og onkler være omfattet av forbudet i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd. Etter departementets vurdering illustrerer dette at en uforholdsmessig vid krets av personer automatisk utelukkes fra å delta i Norges Banks styrende organer. Etter departementets foreløpige vurdering er det på denne bakgrunn ikke behov for å videreføre at barn, stebarn og foreldre av personer som regnes som nærstående, skal være utelukket fra å delta i bankens styrende organer. Det foreslås også en forenkling av ordlyden i definisjonen av nærstående, uten at det tas sikte på noen materiell endring.

Rimeligheten av å utelukke nærstående vil videre kunne være forskjellig for de ulike gruppene som opplistes i bestemmelsen, og for ulike personer i samme gruppe, for eksempel knyttet til om vedkommendes arbeidsfelt har tilknytning til pengepolitikken, eller til stillingsnivå. Etter departementets syn gjør begrunnelsen for å utelukke nærstående seg særlig gjeldende overfor nærstående til personer som fatter beslutninger i pengepolitikken. På denne bakgrunn foreslås det at automatisk utelukkelse av nærstående gjøres gjeldende for medlemmer av hovedstyret og komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, medarbeidere i Norges Bank, regjeringsmedlemmer, politiske medarbeidere ved Statsministerens kontor og i departementene, embetsmenn ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet og stortingsrepresentanter.

Forslaget innebærer at nærstående til politiske medarbeidere på Stortinget, komiteråder¹⁶ på Stortinget og medarbeidere ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet som ikke er politiske medarbeidere eller embetsmenn, ikke vil være automatisk utelukket. Som i dag vil heller ikke nærstående av medarbeidere i øvrige departementer (som ikke er politiske medarbeidere) være automatisk utelukket. Departementet vektlegger her at det i alle tilfeller må gjøres en konkret vurdering av om en aktuell kandidats tilknytninger kan innebære utfordringer for Norges Banks uavhengighet.

---

¹⁶ Stillingsbetegnelsen «komitesekretær» er endret til «komiteråd».

Det vises til forslaget til endringer i sentralbankloven § 2-3 fjerde ledd og § 2-6 tredje ledd.

Som nevnt ovenfor under kapittel 1.2 kan personer som nevnt i § 2-3 fjerde ledd og medlemmer av hovedstyret eller deres nærstående ikke velges som medlemmer av representantskapet, jf. sentralbankloven § 2-16 tredje ledd. Departementet antar at endringene foreslått ovenfor bør gjelde tilsvarende for hvem som ikke kan velges som medlemmer av representantskapet. Paragraf 2-16 tredje ledd viser til § 2-3 fjerde ledd og det er dermed ikke behov for å foreslå endringer i sentralbankloven § 2-16 tredje ledd.

6 KREDITT TIL STATEN FOR LIKVIDITETSFORMÅL - BEREDSKAP

6.1 Innledning og bakgrunn

Departementet mener at det av beredskapshensyn kan være hensiktsmessig at staten i alvorlige kriser, som krig eller terror, har mulighet til å låne av Norges Bank. En slik mulighet krever en endring i sentralbankloven.

6.2 Gjeldende rett

Sentralbankloven § 3-8 setter rammer for Norges Banks adgang til å yte kreditt til staten. Bestemmelsen lyder:

§ 3-8. Kreditt til staten

Norges Bank kan ikke yte kreditt direkte til staten. Banken kan likevel yte kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag.

Det fremgår av forarbeidene til sentralbankloven § 3-8, se blant annet Prop. 97 L (2018-2019) kapittel 4.8.1, at forbudet omfatter direkte lån til staten og kjøp av gjeldsinstrumenter utstedt av staten direkte fra staten. Forbudet omfatter ikke kjøp av statspapirer i annenhåndsmarkedet. Forbudet omfatter heller ikke kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag, jf. bestemmelsens annet punktum.

6.3 Departementets vurderinger og forslag

Dagens generelle forbud mot finansiering av staten kom inn i den tidligere sentralbankloven av 1985 ved en lovendring i 2003.¹⁷ Forbudet ble videreført i

---

¹⁷ I 2010 kom det inn en presisering i § 18 om at forbudet mot å yte kreditt til staten ikke utelukker helt kortsiktig kreditt med løpetid innenfor en kalenderdag (annet punktum). Endringen hadde sammenheng med at byttelånsordningen som ble etablert under finanskrisen, hadde økt statens behov for intradag kredittadgang. Både Norges Bank og departementet vurderte det slik at svært kortvarige intradag overtrekk på statens kronekonto for å gjennomføre rulleringene av statskasseveksler ikke var i strid med sentralbankloven § 18. Dette ville være en beredskapsløsning og ikke sentralbankfinansiering av staten. Lovendringen kom på plass for å fjerne enhver tvil om at forbudet ikke var til hinder for dette.

sentralbankloven av 2019. I forarbeidene til endringen i 2003 (Ot.prp. nr. 81 (2002–2003)) ble det blant annet lagt vekt på at et forbud mot å yte kreditt direkte til staten kunne bidra til å styrke tilliten til Norges Banks utøvelse av pengepolitikken. Forbudet skulle signalisere at sentralbankens oppgave er å utøve pengepolitikk, og at banken ikke har ansvar for å finansiere statlige utgifter. Det ble også lagt vekt på at en slik innstramming var i tråd med den internasjonale utviklingen og i tråd med praktiseringen av de gjeldende bestemmelsene i sentralbankloven. Sentralbanklovutvalget pekte i NOU 2017:13 *Ny sentralbanklov* på at vurderingene sto seg godt, og at loven fortsatt burde ha som utgangspunkt at sentralbanken ikke skal kunne yte kreditt direkte til staten. Departementet delte utvalgets vurderinger, jf. Prop. 97 L (2018-2019) kapittel 4.8.2.

De siste års erfaringer, med pandemi og krig i Europa, har ført til en økt bevissthet om faren for at det kan oppstå situasjoner der staten har behov for å få tak i midler til finansiering av offentlig virksomhet på svært kort tid. I slike situasjoner vil ikke de finansieringskilder staten i normale tider har tilgang til, nødvendigvis være tilgjengelige. Det kan for eksempel være i krig eller krigslignende situasjoner hvor staten av ulike årsaker ikke rår over midlene i Statens pensjonsfond utland (SPU), og hvor staten har behov for kortsiktig likviditet for å finansiere nødvendige utgifter. Et tilsvarende finansieringsbehov kan oppstå for eksempel i forbindelse med terrorhandlinger, naturkatastrofer eller pandemier. Det bemerkes at slike situasjoner ikke nødvendigvis fører til likviditetsproblemer som kan lede til låneopptak.

Lov om Statens pensjonsfond § 7 annet ledd oppstiller forbud mot at staten kan lånefinansiere utgifter på statsbudsjettet så lenge det er midler i Statens pensjonsfond utland. For å ivareta beredskapsformål er det gjort unntak for midlertidige låneopptak i særskilte situasjoner hvor staten har et likviditetsbehov, og hvor midlene i Statens pensjonsfond utland er utilgjengelige, eller avhending av verdipapirer vil medføre en vesentlig kostnad, jf. Statens pensjonsfond-loven § 7 tredje ledd annet punktum. Med midlertidig låneopptak siktes det til at lånet skal tilbakebetales ved overføring av midler fra SPU så snart dette er finansielt forsvarlig, jf. Prop. 97 L (2018-2019) kapittel 13.3.

I situasjoner der staten må skaffe midlertidig finansiering innenfor rammen av lov om Statens pensjonsfond § 7 tredje ledd annet punktum, mener departementet at det av beredskapshensyn vil være hensiktsmessig at dette kan gjøres i form av kreditt fra Norges Bank.

Departementet bemerker at regjeringens myndighet til å instruere Norges Bank i dens virksomhet etter sentralbankloven (sentralbankloven § 1-4 annet ledd) ikke gir hjemmel til å pålegge banken å handle i strid med forbudet i sentralbankloven § 3-8.

Departementet har vurdert behovet for en beredskapsbestemmelse opp mot beredskapsloven 1950 § 3 første ledd første punktum, som når «riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare», gir regjeringen adgang på nærmere vilkår til å gi bestemmelser av lovgivningsmessig innhold. Departementet antar at det kan ha en selvstendig verdi å avklare rammene for slik kredittgivning på

forhånd, heller enn å måtte falle tilbake på en helt generell adgang til å sette lovbestemmelser til side. Etter departementets vurdering kan for øvrig likviditetsbehov i krisesituasjoner gjøre seg gjeldende også utover tilfeller der «riket er i krig eller krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare».

Departementet foreslår på denne bakgrunn en endring i sentralbankloven § 3-8 som innebærer at Norges Bank kan pålegges å yte midlertidig kreditt til staten i de særskilte situasjoner som omfattes av lov om Statens pensjonsfond § 7 tredje ledd annet punktum.

Forslaget til endring i sentralbankloven § 3-8 endrer ikke kompetansen til opptak av lån på statens kreditt. Det er Stortinget som iht. Grunnloven § 75 bokstav b kan åpne lån på statens kreditt. De årlige lånefullmaktene Stortinget gir departementet, dekker ikke lån fra sentralbanken. Forut for et slikt pålegg om kreditt fra Norges Bank, vil det derfor måtte innhentes en lånefullmakt fra Stortinget. Dersom det ikke er tid til å innhente Stortingets samtykke, følger det av tredje punktum i Statens pensjonsfond-loven § 7 annet ledd at låneopptaket kan vedtas av Kongen i statsråd. Denne fullmakten er forbeholdt situasjoner hvor det er hensyntatt at proposisjoner kan fremmes like raskt som kongelige resolusjoner, og at Stortinget har muligheter til å forsere behandlingen i spesielle saker. Fullmakten omfatter ikke beslutninger om å pådra staten utgifter – for slike beslutninger gjelder bevilgningsreglementets bestemmelser om alminnelige fullmakter og beredskapsfullmakter på vanlig måte.

Departementet legger til grunn at terskelen for å gi Norges Bank pålegg om midlertidig finansiering til staten bør være svært høy, som for eksempel når nasjonal sikkerhet er truet ved krig eller krigslignende situasjoner, eller ved andre kriser av ekstraordinær karakter, slik som terrorhandlinger, naturkatastrofer eller pandemier. En slik begrenset adgang til å yte kreditt til staten i slike situasjoner anses mindre betenkelig holdt opp mot hensynet til tilliten til pengepolitikken og bankens uavhengighet, som begrunner dagens forbud. Hvilke situasjoner som kan gjøre det aktuelt for staten å låne av Norges Bank, er i sin natur vanskelig å forutsi, og forståelsen av dette kan også endre seg med tiden og med det sikkerhetspolitiske trusselbildet. Kompetansen til å pålegge Norges Bank å yte kreditt til staten i medhold av bestemmelsen bør etter departementets vurdering legges til Kongen i statsråd og dermed ikke kunne delegeres.

Se forslag til endring av sentralbankloven § 3-8.

7 BEHOV FOR OPPLYSNINGER FRA FOLKEREGISTERET

7.1 Innledning og bakgrunn

Norges Bank har adgang til å pålegge foretak i finansiell sektor mv. og enkelte etater og offentlige registre rapportering av opplysninger som er nødvendige blant annet for å oppfylle formålet for sentralbankvirksomheten. For å kunne analysere husholdningenes finansielle stilling på husholdningsnivå, og ikke bare individnivå, har Norges Bank behov for opplysninger fra Folkeregisteret. Departementet foreslår endringer i

sentralbankloven § 5-3 med tilhørende forskrift slik at opplysningsplikten også kan gjøres gjeldende overfor Folkeregisteret.

7.2 Gjeldende rett

Sentralbankloven § 5-3 gjelder opplysningsplikt overfor Norges Bank. Bestemmelsens første ledd gir departementet myndighet til, ved forskrift eller enkeltvedtak, å pålegge foretak i finansiell sektor å gi Norges Bank opplysninger som er nødvendige for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver banken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Tilsvarende opplysningsplikt kan også pålegges andre institusjoner, foretak og privatpersoner som er aktører i verdipapirmarkedet, driver betalingsformidling eller yter tjenester mot finansiell sektor. Departementet kan også pålegge andre virksomheter registrert i Foretaksregisteret slik opplysningsplikt.

Etter § 5-3 annet ledd kan departementet ved forskrift eller enkeltvedtak gi Norges Bank adgang til å kreve inn opplysninger fra Skatteetaten, Regnskapsregisteret, Konkursregisteret og Arbeids- og velferdsetaten (NAV) når det er nødvendig for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver banken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Opplysninger fra NAV er begrenset til opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret og opplysninger om registrert arbeidsledighet.

Departementet har fastsatt forskrift 16. januar 2020 nr. 53 om gjennomføring av opplysningsplikt etter § 5-3 i sentralbankloven. Det fremgår av forskriften § 2 at Norges Bank kan pålegge blant annet institusjoner og foretak i finansiell sektor å gi nærmere bestemte opplysninger. I tillegg fremgår det at Norges Bank kan kreve slike opplysninger fra Skatteetaten, Regnskapsregisteret, Konkursregisteret og NAV.

Opplysninger som kreves etter § 5-3 første og annet ledd, kan gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt etter finansforetaksloven, eiendomsmeglingsloven, betalingssystemloven, verdipapirhandelloven, verdipapirregisterloven, skatteforvaltningsloven, regnskapsloven, konkursloven og arbeids- og velferdsforvaltningsloven jf. sentralbankloven § 5-3 tredje ledd. Opplysningene kan bare brukes til de formål som er angitt i første eller annet ledd.

7.3 Departementets vurderinger og forslag

Dagens hjemmel gir departementet adgang til å pålegge opplysningsplikt overfor Norges Bank for flere foretak enn sentralbankloven fra 1985 gjorde. Samlet kan banken gis tilgang til et bredt spekter av opplysninger, der noen av opplysningene kan være taushetsbelagte. Da dagens lov ble vedtatt i 2019, var departementets vurdering at utvidelsen av hjemmelen var nødvendig for at banken skal kunne oppfylle sitt formål på en god måte.

Analyser av husholdningenes finansielle stilling inngår som en viktig del i bankens vurderinger av norsk økonomi. Norges Bank benytter mikrodata for personer og husholdninger for å kunne avdekke finansiell sårbarhet som ikke fremgår i offisiell statistikk. Banken analyserer ikke enkelthusholdninger, men benytter mikrodata til å konstruere relevante grupperinger og aggregater langs ulike dimensjoner i data. En viktig kilde til slike mikrodata er skattemeldingen, som Norges Bank henter inn fra Skatteetaten med hjemmel i sentralbankloven. Disse dataene er på personnivå. For Norges Banks analyser er det formålstjenlig om informasjonen fra skattemeldingen også kan samles på husholdningsnivå. For å kunne gjøre dette har Norges Bank behov for taushetsbelagte opplysninger fra Folkeregisteret. Opplysningene Norges Bank har behov for er foreldre, ektefelle/registrert partner og barn. Videre kan opplysninger om registreringsstatus bidra til at Norges Bank kan kvalitetssikre data.

Etter departementets vurdering vil opplysningene fra Folkeregisteret som Norges Bank har behov for, bidra til å oppfylle formålet for sentralbankvirksomheten. Folkeregisteret driftes av Skatteetaten, men ettersom det er et separat register anses det hensiktsmessig å presisere at Norges Bank kan få adgang til å innhente opplysninger også fra Folkeregisteret. Departementet foreslår på denne bakgrunn at departementets adgang til ved forskrift eller enkeltvedtak å gi banken adgang til å innhente opplysninger presiseres til også å gjelde opplysninger fra Folkeregisteret, og at slike opplysninger kan gis uten hinder av taushetsplikt etter folkeregisterloven. Det vises til forslaget til endring av sentralbankloven § 5-3 annet og tredje ledd og § 2 i forskrift om gjennomføring av opplysningsplikt etter § 5-3 i sentralbankloven.

Norges Banks adgang til å pålegge opplysningsplikt reiser enkelte spørsmål knyttet til personvern, ettersom det gir banken adgang til å hente inn opplysninger som kan gi bred innsikt om enkeltpersoner. Før det besluttes å gi pålegg om opplysningsplikt må det derfor gjøres en vurdering av om opplysningene i tilstrekkelig grad bidrar til å oppfylle formålet for sentralbankvirksomheten, holdt opp mot hvor inngripende behandlingen anses å være for den opplysningene gjelder.

Norges Bank er pliktig til å oppbevare opplysningene på en forsvarlig måte. Etter personvernforordningen er banken behandlingsansvarlig for personopplysninger som mottas med hjemmel i sentralbankloven § 5-3, og alle personopplysningene skal behandles i tråd med kravene i personvernforordningen.

Se forslag til endringer i sentralbankloven § 5-3 og forskrift om gjennomføring av opplysningsplikt etter § 5-3 i sentralbankloven § 2.

8 ETIKKRÅDETS TAUSHETSPLIKT

8.1 Innledning og bakgrunn

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utlands tilrådinger til Norges Bank offentliggjøres når Norges Bank har fattet beslutning som følge av rådene og eventuelle nedslag er gjennomført. I brev 3. november 2020 til departementet foreslo Etikkrådet en endring av

taushetsplikten som gjelder for rådet. Etikkrådets vurdering er at en utvidelse av Etikkrådets taushetsplikt som fulgte med sentralbankloven av 2019 dels har vanskeliggjort mulighetene for å begrunne tilrådingene tilstrekkelig og dels har gjort det mer krevende å vurdere og håndtere sladding av taushetsbelagt informasjon i selskapsvurderingssaker med svært mange dokumenter.

Departementet foreslår at taushetsplikten etter sentralbankloven § 5-2 annet ledd innsnevres for Etikkrådet slik at en går tilbake til rettstilstanden som gjaldt under tidligere sentralbanklov, samtidig som Etikkrådet gis adgang til å unnta dokumenter og informasjon fra offentlighet i større grad enn det som følger av offentleglova. Dette vil medføre at Etikkrådet kan vurdere om opplysningene, som ikke lenger er taushetsbelagte, skal inntas i de offentlige tilrådingene. Departementet mener at disse endringene vil balansere på en god måte hensynet til at rådet bør utøve størst mulig åpenhet om sin virksomhet med behovet for å unngå at selskapene Etikkrådet er i kontakt med ikke vil være unødvendig tilbakeholdne med å dele intern, men ikke taushetsbelagt, informasjon med Etikkrådet av frykt for at informasjonen vil tilflyte offentligheten. En kombinasjon av disse lovendringene vil kunne føre til at Etikkrådet kan utøve større åpenhet om rådets virksomhet enn i dag, samtidig som det legges til rette for fortsatt høy kvalitet på tilrådingene.

8.2 Gjeldende rett

8.2.1 Etikkrådets taushetsplikt etter sentralbankloven og forvaltningsloven

Med ikrafttredelsen av gjeldende sentralbanklov 1. januar 2020 ble Etikkrådets taushetsplikt utvidet, slik at Etikkrådet fikk taushetsplikt for andres forretningsmessige forhold uavhengig av hvordan informasjonen tilflyter Etikkrådet (sentralbankloven § 5-2 annet ledd).

Sentralbankloven § 5-2 lyder:

«(1) Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Norges Bank, plikter å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det han eller hun i tjenesten får vite om bankens eller andres forretningsmessige forhold eller om noens personlige forhold.

«(2) Taushetsplikten etter første ledd gjelder også for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Finansdepartementet, Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland og Finanstilsynet når Finansdepartementet, Etikkrådet eller Finanstilsynet har opplysninger som nevnt i første ledd.»

Etter den tidligere sentralbankloven § 12 første ledd hadde Etikkrådet kun taushetsplikt for opplysninger om andres forretningsmessige forhold som rådet mottok fra Norges Bank:

«Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for banken, plikter å hindre at andre får adgang eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om bankens eller andres forretningsmessige forhold eller om noens personlige forhold.

Taushetsplikt etter første punktum gjelder også for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for departementet, Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland og Finanstilsynet når departementet, Etikkrådet eller Finanstilsynet mottar opplysninger som nevnt i første punktum.»

Øvrig informasjon, som Etikkrådet mottok fra andre enn Norges Bank, skulle vurderes etter den generelle taushetspliktbestemmelsen i forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 som pålegger taushetsplikt for

«tekniske innretninger og fremgangsmåter samt drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår».

Taushetspliktsbestemmelsen i sentralbankloven er etter sin ordlyd mer omfattende enn taushetspliktbestemmelsen i forvaltningsloven fordi taushetspliktbestemmelsen i sentralbankloven ikke har vilkåret om konkurransemessig betydning.

Når Etikkrådets taushetsplikt nå gjelder uavhengig av hvordan informasjonen kommer inn til Etikkrådet, omfatter den også opplysninger rådet får fra offentlige organer, konsulenter, frivillige organisasjoner og forskningsmiljøer m.fl. Formålet med endringene i taushetsplikten fra «mottar» i tidligere lov til «har» i gjeldende lov ble begrunnet i lovproposisjonen punkt 10.3.4 med at Finansdepartementets, Etikkrådets og Finanstilsynets taushetsplikt skulle tilsvare den taushetsplikten Norges Bank selv har. Virkningene av endringen for Etikkrådet ble ikke omtalt i lovproposisjonen.

8.2.2 Etikkrådet og offentleglova

Etikkrådet er som offentlig organ underlagt offentleglova. Dette innebærer at Etikkrådets saksdokumenter er omfattet av retten til innsyn etter offentleglova § 3, og at de alminnelige bestemmelsene i offentleglova gjelder, som at det ikke kan gis innsyn i taushetsbelagt informasjon.

Etter offentleglova § 13 første ledd og forbudet mot ulovlig spredning av innsideinformasjon (MAR) har Etikkrådet taushetsplikt for det som etter MAR artikkel 7 utgjør innsideinformasjon. Hvorvidt informasjon Etikkrådet har er innsideinformasjon etter dette regelverket avhenger av en konkret vurdering, men Etikkrådet legger til grunn at denne inntreffer fra beslutning om å avgi tilråding er truffet og frem til tidspunktet for offentliggjøring av tilrådingen for atferdskriteriene. For produktkriteriene legger Etikkrådet til grunn at denne taushetsplikten gjelder fra det tidligere tidspunkt når selskapet bekrefter at de er involvert i produksjon av produkter som beskrevet i retningslinjene § 3. Korrespondanse mellom Etikkrådet og selskaper, som utkast til tilråding og selskapets kommentar til denne, vil normalt ikke utgjøre taushetspliktbelagt innsideinformasjon, og kan derfor ikke unntas etter disse bestemmelsene.

8.3 Nærmere om Etikkrådets virksomhet

8.3.1 Etikkrådets virksomhet og taushetsplikten i sentralbankloven

Etikkrådet er oppnevnt av departementet for å overvåke fondets investeringer med sikte på å avdekke om selskaper medvirker til eller selv er ansvarlige for produksjon eller atferd som fastsatt i retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU (de etiske retningslinjene).

Etikkrådet gir råd til Norges Bank om observasjon eller utelukkelse av selskaper etter kriteriene i retningslinjene §§ 3 og 4. Norges Banks hovedstyre fatter beslutninger i slike saker. Før hovedstyret beslutter observasjon eller utelukkelse, skal banken vurdere om eierskapsutøvelse kan være egnet til å redusere risikoen for fortsatt normbrudd eller av andre årsaker kan være mer hensiktsmessig.

Det følger av de etiske retningslinjene at Etikkrådet innhenter nødvendig informasjon og sørger for at saken er godt opplyst før råd gis. Etikkrådet skal begrunne tilrådingene til banken. I sine vurderinger av selskapene innhenter Etikkrådet omfattende informasjon fra mange ulike kilder, herunder fra selskapene som er under vurdering.

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Etikkrådet, plikter, iht. sentralbankloven § 5-2 annet ledd jf. første ledd, å hindre at uvedkommende får adgang eller kjennskap til det han eller hun i tjenesten får vite om bankens eller andres forretningsmessige forhold eller om noens personlige forhold.

Da sentralbankloven § 5-2 trådte i kraft, 1. januar 2020, ble taushetsplikten for Etikkrådet utvidet sammenliknet med tidligere rettstilstand. Taushetsplikten iht. nevnte hjemmel går lenger enn taushetsplikten som følger av forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2. Det skyldes at i motsetning til hva som gjelder for forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2, er det i henhold til sentralbankloven § 5-2 ikke et vilkår for taushetsplikt at hemmelighold skal være av konkurransemessig betydning den som opplysningen angår. Den utvidede taushetsplikten gjaldt tidligere kun informasjon om Norges Bank og andre som rådet mottok *fra* Norges Bank. Informasjon rådet mottok fra andre enn Norges Bank, måtte rådet vurdere opp mot forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2. Med gjeldende sentralbanklov tilsvarende Etikkrådets taushetsplikt den Norges Bank og Finansdepartementet har.¹⁸

En konsekvens av utvidelsen av taushetsplikten er at Etikkrådet i noen tilfeller må utelate deler av begrunnelsen i sine tilrådinge eller informasjon må sladdes når tilrådingen offentliggjøres. Etikkrådet vurderer derfor at taushetsplikten kan hindre åpenhet om rådets vurderinger og hva rådene bygger på.

Etikkrådets undersøkelser av enkelt-selskaper omfatter dessuten regelmessig svært mange dokumenter. Utvidelsen av taushetsplikten i sentralbankloven innebærer at

---

¹⁸ Jamfør sentralbankloven hhv. § 5-2 første ledd og § 5-2 annet ledd jf. første ledd.

Etikkrådets vurderinger av hva som er taushetsbelagt informasjon er mer krevende enn tidligere.

Det er et krav etter retningslinjene at rådet skal ha kontakt med selskapene, og det har over tid blitt mer dialog direkte mellom Etikkrådet og selskapene som vurderes. Etikkrådet har i sitt arbeid behov for detaljert informasjon om selskapenes aktiviteter for å oppdage og håndtere risiko. Idet slik informasjon normalt ikke er offentlig tilgjengelig, er rådet avhengig av at selskapene deler interne dokumenter for å kunne foreta sin vurdering.

Dersom rådet vurderer å tilrå observasjon eller utelukkelse, skal utkast til tilråding forelegges selskapet til uttalelse. Utkastet kan fungere som et grunnlag for dialog mellom Etikkrådet og selskapene, og er viktig for kvalitetssikringen av faktaopplysninger før tilrådingen eventuelt avgis. I noen tilfeller kan det avdekkes at utkastet inneholder feil og dialogen kan også resultere i at Etikkrådet ikke avgir tilråding om observasjon eller utelukkelse av selskapet.

Ifølge Etikkrådet ønsker mange selskaper ikke å dele informasjon om selskapet dersom det er risiko for at informasjonen spres uten selskapets kontroll. Med taushetsplikten som Etikkrådet er pålagt, er ikke faren for spredning av sensitiv informasjon til hinder for at Etikkrådet får innhentet opplysninger og bruke disse i den interne saksbehandlingen. Opplysningene kan forelegges selskapene og deles med Norges Bank.

Taushetsplikten kan imidlertid gjøre det vanskelig for Etikkrådet å inkludere opplysninger i begrunnelsene for rådene sine til Norges Bank ettersom disse skal offentliggjøres.

I sine undersøkelser kan Etikkrådet motta det som etter sentralbankloven § 5-2 vil være taushetsbelagt informasjon som kan vise seg å være vesentlig for rådets vurdering av selskapet. Etikkrådet setter ut oppdrag til konsulenter som gjør undersøkelser på vegne av rådet, for eksempel av arbeidsforholdene i selskapet. Det hender at selskaper gir Etikkrådets konsulenter adgang til å gjennomføre fabrikkinspeksjoner der inspektørene både snakker med arbeidstakere og gjennomgår interne dokumenter. Informasjon fra slike undersøkelser som er sentralt i Etikkrådets vurderinger bør ikke utelates i begrunnelsen for tilråding om observasjon eller utelukkelse fra fondet. Slik informasjon vil ikke nødvendigvis være taushetspliktbelagt iht. forvaltningslovens taushetspliktbestemmelse, men kan være det etter taushetsplikten i sentralbankloven. Det kan eksempelvis gjelde forretningsmessige forhold som ikke kan sies å være av konkurransemessig betydning for den saken gjelder at holdes hemmelig. Det utvidede virkeområdet for taushetsplikten etter sentralbankloven, kan derfor innebære at sentrale deler av Etikkrådets begrunnelse må sladdes ved offentliggjøring. Dette vanskeliggjør rådets arbeid med å begrunne tilrådingene og fører til mindre åpenhet om rådets vurderinger og dermed Norges Banks beslutningsgrunnlag.

8.3.2 Etikkrådets virksomhet og offentleglova

Etikkrådet skal etter atferdskriteriene i § 4 vurdere om «*det er en uakseptabel risiko for at selskaper medvirker til eller selv er ansvarlig for*» alvorlige krenkelser av grunnleggende etiske normer. Det er et krav etter retningslinjene at rådet skal ha kontakt med selskapene, og det har over tid blitt mer dialog direkte mellom Etikkrådet og selskapene som vurderes. Etikkrådet har gradvis lagt mer vekt på om selskaper har systemer på plass for å forhindre normbrudd og innhenter detaljert informasjon om hva selskapene gjør for å kartlegge risiko, fange opp problemer og avbøte risiko. I vurderingen av fremtidig risiko for atferd som rammes av atferdskriteriene, er selskapenes tiltak helt sentrale. Dette gjelder for eksempel risikoen for dårlige arbeidsforhold. Etikkrådet har derfor behov for detaljert informasjon om selskapenes aktiviteter for å oppdage og håndtere risiko. På miljøområdet kan Etikkrådet for eksempel be om selskapenes planer for å avbøte en miljøskade de har forårsaket. På korrupsjonsområdet spør Etikkrådet om selskapets risikovurderinger, granskninger og opplæringsprogram. Slik informasjon er ikke nødvendigvis offentlig tilgjengelig, og selskapene selv anser mange av opplysningene som konfidensielle. Dersom rådet vurderer å tilrå observasjon eller utelukkelse, skal utkast til tilråding forelegges selskapet til uttalelse. Utkastet kan fungere som et grunnlag for dialog mellom Etikkrådet og selskapene, og er viktig for kvalitetssikringen av faktaopplysninger før tilrådingen eventuelt avgis. I noen tilfeller kan det avdekkes at utkastet inneholder feil og dialogen kan også resultere i at Etikkrådet ikke avgir tilråding om observasjon eller utelukkelse av selskapet.

Innsynsretten etter offentleglova kan innebære at Etikkrådet ved innsynsbegjæringer må gi innsyn i informasjon om selskapene som vurderes eller tidligere er blitt vurdert eller i utkast til tilråding. Innsyn må vurderes selvstendig for alle de ulike opplysningene som går frem av hvert enkelt dokument i en sak. Etterlevelse av offentleglova skaper praktiske utfordringer for Etikkrådet. Taushetspliktbelagt informasjon må sladdes om det skal gis innsyn i dokumenter om enkeltselskaper, og Etikkrådet opplever det krevende å vurdere konkret hva som utgjør informasjon om forretningsmessige forhold i disse sakene. Slike gjennomganger kan være svært tidkrevende.

Om Etikkrådet vil gå videre med saken og tilrå observasjon eller utelukkelse av et selskap kan ikke rådet vite sikkert før tilrådingen er ferdigbehandlet, noe som kan ha betydning for opplysningenes status etter de ulike unntaksreglene for innsyn. Adgangen etter offentleglova § 5 første ledd til å gi utsatt innsyn i dokumenter om saker under behandling vil i de fleste tilfeller være for snever, idet det er krav om at dokumentene må gi et direkte misvisende bilde av saken og at innsyn derfor kan skade klare samfunnsmessige eller private interesser.

8.4 Departementets vurderinger og forslag

Kvaliteten på Etikkrådets arbeid må holde høy standard, noe som blant annet krever hensiktsmessige rammer for god saksbehandling. Utkast til tilråding kan inneholde feil og mangler som det er uheldig om skal hefte ved det aktuelle selskapet, og som ikke

oppdages før selskapet påpeker det i sitt tilsvarende svar. Departementet mener at rådet også fremover skal ha krav om å oversende utkast til tilråding til selskapet saken gjelder, og samtidig ha sikkerhet for at utkastet ikke må bli offentlig. Dersom rådet beslutter å ikke gå videre med saken etter å ha fått selskapets uttalelse og dokumentasjon, taler mye for at dokumentene i saken også bør kunne unntas også etter at saken er avsluttet. Departementet anser det ikke som en hensiktsmessig ressursbruk dersom Etikkrådet skal måtte vurdere taushetsplikt på bakgrunn av innsynsbegjæringer i svært omfangsrike saker, heller ikke i avsluttede saker. Departementet viser i denne sammenheng til at offentleglova ikke gjelder for dokumenter som gjelder formuesforvaltning hos selvstendige rettssubjekter, og at det i begrunnelsen for dette unntaket er lagt vekt på den arbeidsbyrden vurdering av innsyn vil føre med seg.¹⁹

God informasjonstilgang er avgjørende for kvaliteten på rådene som gis til Norges Bank. Etikkrådet er avhengig av selskapenes samarbeidsvilje for å få tilgang til relevant informasjon for vurderingene. Dersom Etikkrådet må gi innsyn i dokumenter som rådet har fått tilgang til, kan selskapene oppfatte det som et tillitsbrudd og dette kan skade både selskapenes relasjon til Norges Bank og andre selskapers vilje til å dele informasjon med Etikkrådet i fremtiden. For at informasjonstilgangen skal sikres, mener Etikkrådet derfor at det er behov for et særskilt unntak for innsyn i dokumentene knyttet til selskapsvurderingene. Rådets mulighet for å motta selskapsinformasjon bygger på selskapenes samtykke, men det må antas at de fleste selskapene opplever et press for å dele informasjon med Etikkrådet, i frykt for at en utelukkelse vil kunne innebære negative virkninger for selskapet. Uten trygghet for at opplysningene forblir konfidensielle kan det likevel være at selskapene holder relevant informasjon tilbake. Departementet mener at det er så viktig å sikre informasjonstilgangen til Etikkrådet, at det er behov for et særskilt unntak fra offentleglova for innsyn i dokumentene knyttet til Etikkrådets selskapsvurderinger.

Å avklare taushetspliktens grenser etter sentralbankloven på Etikkrådets virksomhetsområde og treffe beslutning om hva som er taushetsbelagt av de opplysningene som Etikkrådet innehar, er krevende. Feilvurderinger kan få store konsekvenser. Dette kan igjen føre til en for forsiktig linje i enten utformingen av tilrådingene eller i vurderingen av hva som er taushetsbelagt.

På den annen side bør ikke taushetsplikten hindre innsyn i opplysninger som det ikke er behov for å unnta offentlighet av hensyn til selskapene eller Etikkrådets egen virksomhet eller saksbehandling. Taushetsplikt bør derfor ikke i større grad enn nødvendig hindre Etikkrådet i å offentliggjøre grundige og faktabaserte tilrådingene. Det

---

¹⁹ I kgl. res. om iverksetjing av lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd og forskrift til lova uttales det at: «Bakgrunnen for at slike dokument er halde utanom lova, er at innsyn i meir konkrete investeringsstrategiar, planar mv. vil kunne føre til at formuesforvaltninga blir dårlegare enn elles. Det er rett nok slik at opplysningar som kan svekkje moglegheitene til ei god forvaltning vil kunne haldast utanom innsyn etter dei vanlege reglane i lova, men dette vil krevje ei konkret vurdering av den enkelte opplysning i det enkelte tilfelle, og føresegna tek sikte på å skåne dei aktuelle rettssubjekta frå den bør dette ville ført med seg.»

er derfor departementets syn at hensynet til offentlighet og taushetsplikt bør balanseres på en god måte.

Dette kan oppnås ved at taushetsplikten for Etikkrådet snevres noe inn, samtidig som Etikkrådet gis økt mulighet til å unnta saksforberedende dokumenter fra innsyn etter offentleglova. Å gå tilbake til taushetsplikten som gjaldt etter den tidligere sentralbankloven, mener departementet fortsatt vil legge til rette for god tilgang til informasjon fra selskapene. Taushetsplikten etter forvaltningslovens anses tilstrekkelig for Etikkrådets arbeid, idet den hensyntar konkurransemessige forhold som er av betydning for selskapene. Denne taushetsplikten dekker som hovedregel ikke intern informasjon som selskapene deler med rådet i en undersøkende fase. Dette innebærer at en innskrenking av taushetsplikt for Etikkrådet etter sentralbankloven til det gjaldt tidligere, kan føre til at det må gis innsyn i informasjon om selskapene som er under vurdering.

Om det samtidig innføres et unntak fra innsyn for rådets saksforberedende dokumenter, kan departementet ikke se formål eller interesser som vil berøres spesielt negativt om taushetsplikten innskrenkes for Etikkrådet.

Formålet med offentleglova er å legge til rette for at offentlig virksomhet er åpen og gjennomsiktig. At Etikkrådets tilrådinger skal offentliggjøres understøtter dette. For å tilrettelegge for at allmenheten skal ha tillit til at Etikkrådets arbeid er uavhengig og grundig er det lagt opp til at tilrådingene og Etikkrådets begrunnelser skal offentliggjøres. Departementet mener at tilliten til Etikkrådets arbeid ikke vil bli skadelidende dersom rådet kan unnta informasjon det har om selskapene på saksforberedelsesstadiet, men som ikke anses relevant å innta i tilrådingsbegrunnelsen, eller informasjon i saker hvor rådet velger å ikke gå videre med saken. Særlig Etikkrådets behov for god tilgang på informasjon, men også den sparte arbeidsbyrden (ved å vurdere dokumentunntak i stedet for om informasjon er taushetspliktbelagt) på saksforberedelsesstadiet, er etter departementets syn mer tungtveiende enn at offentligheten skal ha tilgang til denne informasjonen. Hvis tilgangen til informasjon i en undersøkelsesfase svekkes, vil også kvaliteten på vurderingene og tilliten til Etikkrådet svekkes. Å gi innsyn i gale eller misvisende opplysninger er i alle tilfeller uheldig.

Offentleglova gjelder ikke for dokumenter knyttet til formuesforvaltning hos selvstendige rettssubjekter som har slik forvaltning som formål, jf. offentlegforskrifta § 1 tredje ledd bokstav b. Dette unntaket omfatter Norges Banks dokumenter om forvaltningen av SPU. Etikkrådet driver heller ikke selv formuesforvaltning, men rådene er direkte til bruk i formuesforvaltning. Uansett er Etikkrådet ikke skilt ut som en selvstendig juridisk person, og unntaket er av den grunn alene ikke anvendelig for rådet. Departementets vurdering er at det ikke er behov for et tilsvarende omfattende unntak for Etikkrådet, men at saksforberedende dokumenter bør kunne unntas fra innsyn.

For at taushetspliktbestemmelsen i sentralbankloven skal kunne innsnevres til å gjelde kun informasjon som rådet mottar fra Norges Bank, er det altså nødvendig og ønskelig

med et unntak fra innsynsretten etter offentleglovas regler for rådets dokumenter i selskapsvurderingssaker. Departementet mener at endringene til sammen kan lede til større åpenhet rundt rådets arbeid, siden taushetsplikt hindrer at det kan praktiseres merinnsyn i opplysningene hos Etikkrådet.

Se forslag til endring av sentralbankloven § 5-1 nytt tredje ledd og § 5-2 annet ledd.

9 ADMINISTRATIVE OG ØKONOMISKE KONSEKVENSER

9.1 Forslagene omhandlet i punktene 2-6

Forslagene antas å ikke ha administrative og økonomiske konsekvenser.

9.2 Forslaget omhandlet i punkt 7 (Etikkrådet for SPU)

Forslaget antas å ikke ha administrative og økonomiske konsekvenser, utover den tidsbesparelsen som Etikkrådet vil ha ved å slippe å foreta vurderinger av taushetsplikt for enkeltopplysninger etter sentralbankloven i eventuelle fremtidige begjæringer om innsyn i rådets materiale, men i stedet dokumentunntak på saksforberedelsesstadiet.

10 FORSLAG TIL LOV- OG FORSKRIFTEENDRINGER

I lov 21. juni 2019 nr. 31 om Norges Bank og pengevesenet mv. (sentralbankloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-11 skal lyde:

§ 1-11 *Avgrensning av virkeområdet for bestemmelser i kapittel 1 for forvaltningen Statens pensjonsfond utland*

Virkeområdet for §§ 1-2 – 1-7 og § 1-10 omfatter ikke oppgaven med å forvalte Statens pensjonsfond utland som er delegert til Norges Bank med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond §§ 3 annet ledd og 10 første ledd. Bestemmelsene gjelder heller ikke oppgaven med å ansette daglig leder av bankens forvaltning av Statens pensjonsfond utland, jf. § 2-13.

§ 2-3 fjerde ledd skal lyde:

(4) Følgende personer kan ikke være medlemmer av hovedstyret:

- a. medlemmer av komiteen for pengepolitikk og finansiell stabilitet, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene
- b. medarbeidere i Norges Bank, unntatt ansatterepresentantene
- c. regjeringsmedlemmer
- d. politiske medarbeidere *ved Statsministerens kontor* og i departementene
- e. medarbeidere *ved Statsministerens kontor* og i departementene
- f. *embetsmenn* ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet
- g. stortingsrepresentanter
- h. politiske medarbeidere på Stortinget
- i. *komitéråder* på Stortinget
- j. nærstående av personer nevnt i a, b, c, d, f og g. *Som nærstående regnes slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller og samboere.*

§ 2-6 tredje ledd skal lyde:

(3) Følgende personer kan ikke være komitémedlemmer:

- a. medlemmer av hovedstyret, unntatt sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene
- b. medarbeidere i Norges Bank
- c. regjeringsmedlemmer
- d. politiske medarbeidere *ved Statsministerens kontor* og i departementene
- e. medarbeidere *ved Statsministerens kontor* og i departementene
- f. *embetsmenn* ved Statsministerens kontor og i Finansdepartementet
- g. stortingsrepresentanter
- h. politiske medarbeidere på Stortinget

- i. komitéråder på Stortinget
- j. nærstående av personer nevnt i a, b, c, d, f og g. Som nærstående regnes slektninger i rett opp- og nedstigende linje, ektefeller og samboere.

§ 2-18 annet og nytt tredje ledd skal lyde:

- (2) Om ikke representantskapet bestemmer noe annet for det enkelte tilfellet, kan hovedstyrets medlemmer være til stede og uttale seg i møter i representantskapet. De ansattes medlemmer i hovedstyret kan være til stede og uttale seg i møter ved behandlingen av administrative saker. Sentralbanksjefen og visesentralbanksjefene skal være til stede, med mindre representantskapet bestemmer noe annet eller det foreligger gyldig forfall. *Beslutninger om at sentralbanksjefen eller andre hovedstyremedlemmer ikke skal være til stede i representantskapets møter, skal begrunnes og protokollføres.*
- (3) *For saksdokumenter som er utarbeidet av eller til representantskapet i saker som gjelder representantskapets tilsyn jf. § 4-1, kan offentlighet først inntre når saken er mottatt i Stortinget eller saken er ferdigbehandlet uten at den vil bli oversendt Stortinget. Representantskapet skal orientere hovedstyret om at saken er ferdigbehandlet.*

§ 3-8 skal lyde:

§ 3-8 Kreditt til staten

- (1) Norges Bank kan ikke yte kreditt direkte til staten.
- (2) *Første ledd er ikke til hinder for at Norges Bank kan yte kreditt til staten med løpetid innenfor en kalenderdag.*
- (3) *Første ledd er heller ikke til hinder for at Norges Bank kan yte midlertidig kreditt etter pålegg fra Kongen i statsråd når låneopptak er besluttet med hjemmel i lov 21. desember 2005 nr. 123 om Statens pensjonsfond § 7 tredje ledd annet og tredje punktum.*

§ 4-1 fjerde ledd skal lyde:

- (4) Representantskapet skal minst én gang årlig legge frem for Stortinget sin uttalelse om tilsynet med Norges Bank. Gjenpart av uttalelsen sendes departementet. Uttalelsen om tilsynet med banken skal minst inneholde
  - a. en redegjørelse for hvordan tilsynet med banken har vært organisert
  - b. en redegjørelse for gjennomførte tilsynsaktiviteter og representantskapets prioriteringer i det videre tilsynsarbeidet
  - c. en redegjørelse for tilsynet med bankens kapitalforvaltning

- d. representantskapets vurdering av hovedstyrets styring og kontroll med bankens administrasjon og virksomhet
- e. en redegjørelse for representantskapets arbeid med vedtakelse av bankens budsjett og fastsettelse av regnskap
- f. eventuelle særlige merknader som tilsynet måtte gi grunnlag for, *herunder om eventuelle uenigheter om vurderinger eller saksforhold mellom hovedstyret og representantskapet.*

§ 5-1 nytt tredje ledd skal lyde:

(3) Det kan gjøres unntak fra innsynsretten etter offentleglova for dokumenter i saker hos Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland om tilråding til Norges Bank om observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland. Dette gjelder ikke for tilrådingene fra Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland etter at Norges Banks avgjørelse er offentliggjort.

§ 5-1 tredje ledd blir fjerde ledd.

§ 5-2 annet ledd skal lyde:

(2) Taushetsplikten etter første ledd gjelder også for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for *Finansdepartementet* og Finanstilsynet når *Finansdepartementet* eller Finanstilsynet har opplysninger som nevnt i første ledd. *Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland, har taushetsplikt om opplysninger som nevnt i første ledd som Etikkrådet har mottatt fra Norges Bank.*

§ 5-3 annet og tredje ledd skal lyde:

(2) Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gi Norges Bank adgang til å kreve inn opplysninger fra

- a. Skatteetaten
- b. Regnskapsregisteret og Konkursregisteret
- c. Arbeids- og velferdsetaten (NAV)
- d. Folkeregisteret

når det er nødvendig for å oppfylle formålet med sentralbankvirksomheten, for å løse oppgaver banken er pålagt etter annen lov, eller for å overholde Norges avtaler med en fremmed stat eller internasjonal organisasjon. Opplysninger fra Arbeids- og velferdsetaten er begrenset til opplysninger fra arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret og opplysninger om registrert arbeidsledighet.

(3) Opplysninger som kreves etter første og annet ledd, kan gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt etter finansforetaksloven, eiendomsmeglingsloven, lov 17. desember 1999 nr. 95 om betalingssystemer m.v., verdipapirhandelloven, verdipapirregisterloven, skatteforvaltningsloven, regnskapsloven, konkursloven, arbeids- og velferdsforvaltningsloven og *folkeregisterloven*. Opplysningene kan bare brukes til de formål som er angitt i første eller annet ledd.

I forskrift 16. januar 2020 nr. 53 om gjennomføring av opplysningsplikt etter § 5-3 i sentralbankloven gjøres følgende endring:

§ 2 tredje ledd skal lyde:

Norges Bank kan også kreve opplysninger som nevnt i § 1 fra

- a. Skatteetaten
- b. Regnskapsregisteret og Konkursregisteret
- c. Arbeids- og velferdsetaten (NAV)
- d. *Folkeregisteret*.